

Van: Nikki
Verzonden: woensdag 27 mei 2009 15:56
Aan: info@vandervelde.net
Onderwerp: Dagboek 10-daagsche veldtocht

Geachte heer van der Velde,

Hierbij, in bijlage, het dagboek van mijn betbetbetovergrootvader, de heer Simon Proot.

Dit dagboek is van dochter op dochter doorgegeven en inmiddels in mijn bezit.

Het is een behoorlijk uitgebreid exemplaar.

Ik heb het zo'n 10 jaar geleden "vertaald". In eerste instantie was het heel moeilijk te lezen maar gaandeweg werd dat steeds gemakkelijker.

Ikzelf vond het erg boeiend en heb het met veel plezier gelezen.

Met vriendelijke groet,
Nikki Meijerink

Mijne,

Lotgevallen in den Schutterlijken
Dienst met de Belgiesche Revolutie
van den 2e November ----- 1830
Tot het geven van het Onbepaald Verlof
En
Het terug keeren op den 1e September
1834

Simon Proot

Voor Rede

Vorderde immer de pligt tot liefde voor het Vaderland en Koning de kragtige bijstand zijner Onderdanen, dan was het thans, Daar een Natie die ruime Weldaden van hun Koning genoot den Zetel van eene Schandelijke Mouterij Zoekt te verheffen. Daar een door Welvaart begunstigend Volk, zich van Eenige op grootheid loerende raddraaiers tot eene tomeloze Opstand liet vervoeren, en hun onder eene Gewaande Kreet van Leve de Vrijheid Zelfs ten gronde bragt, en een tooneel opende van plundering en Roof, die Zelfs in sommige steden van Zuid-Brabant tot moord en brandstichting hunne woedende teugel vierden, hunne Fabrieken vernielden of plunderde en daarbij het doel hunner Eigene behoefte ten gronde bragt -----

Dan hoe Schoon schitterde voor ons in die bange ogenblikken van Oud Nederlands roem en de liefde voor onze geboortegrond. wij zagen hun oproer met verachting aan en de kreet, te Wapen was genoeg van onze beminde Koning, om de ware Noord Nederlanden tot strijden en Verdediging van hun Zo Dierbaar plekje geboortegrond aan te sporen, en het Verlangen van Vorst en Volk, bleef daarbij niet teleurgesteld, hoe fier en moedig zag men aan alle Zijden de Wapens omgorden en Jongelingen ten strijden gaan, Hoe groot! was men bij de bangste gevaren toen de Dood in Onze gelederen woedde, begon hun trouw en moed zich tot den hoogsten top te verheffen en die Muitzucht wierdt getemperd,---

"Verder zal ik hier mijne bijzondere en onderscheiden toevallen welke ik mede in Vesting Kantonnementen, Kampementen en Bivouac ondervonden heb, benefens de roemvolle en Tiendaagse Veldtogt, waarbij ik mijn bloed ten offer bragt naar Waarheid Verhalen; -----

S. Proot

Bij het 1e batt der 1e afd: Schutterij van

Gelderland

Vertrek uit Zeyst naar Arnhem;

Vaderlandsliefde door gevoel van plicht aangevuurd, spoorde mij aan een wapen tot verdediging voor hetzelfde aan te nemen. Hoe ongaarne ik alhier mijne vrienden verliet, waarbij ik ruim zeventien Maanden ware genoegens genoot, zo verliet ik Zeijst na een gevoelig afscheid van alle mijne vrienden en verder betrekkingen genomen te hebben; op den 29e october 1830 's nagts ten 12 uur met de uitrechse post na Arnhem, daar ik des s'morgens vroegtijdig en onverwagts aankwam. Ik maakte mijne ouders het doel van mijne komst bekendt en begaf mij des morgens om 10 uren na het Stedelijk Bestuur om mij voor den schutterlijken dienst te doen inschrijven, tot mijn genoegen ontvangde ik s'maandag middags den 2e s'morgens ten 9 uren verliet ik, met mijnen Wapenbroeders tweehonderdzestig a zeventig man / het Contingent uit Doesburg daarbij begrepen / onze waardige geboortegrond De route nemende op ----

Nijmegen

Hoe roerend klonk het Vaarwel van ouders vrienden en maagden in onze Ooren, hoe edelmoedig staarden zij me na en hoe vele hartelijke tranen ontvloeide hunne oogen, maar wij verguisde die door het levendig geroep van Hurrah! en leve de Koning en zo marcheerden wij vrolijk voort, te Elden aan de Herberg het Zwaantje wierdt nog van vele arnhemse ingezetene hartelijk afscheid genomen, en des namiddags 2 uur arriveerde Wij te Lent al spoedig zag men daar een menigte van jonge lieden uit Nijmegen die ook in den Schutterlijken dienst waren verwelkommen en die ons verder met alle eer en vreugde inhaalde, des middags 2 1/2 uure marcheerde wij met nog twee kompagnies van ons Battaillon welke van Tiel, Bommel en Culemborg kwamen, Nijmegen binne. Er ware zeer vele mensche van alle klasfies op de been men genoot van veele hunner opregte Vriendschap en Eerbetoning, ofschoon het derde deel ons spijtend, en met grijnzing aanzag, wij kregen bij onze aankomst billeten voor inkwartiering alwaar wij met ons beide op de haven bij geringe ambachtslieden het billet kregen, dat maar alleen voor huisvesting zonder voeding was daar wij onze vivres zoals hout, vleesch, rijst, zout, Brood en peper zelfs moesten fourrageren en het Eeten in de kwartieren moesten gereed maken, het viel ons al spoedig raauw op het lijf geene gesmeerde boterhammetjes meer van Moeder te krijgen, daar wij ingekwartierd ware huisden wij op de Zolder met een gezin van Man, Vrouw, zeven kinderen en beneden in een achterkeuken, alwaar soms de huisvrouw de pap=pot

roerde, leijden wij te slapen, alzo na zeven weken in ons Arm Zalig kwartier doorgebracht te hebben wierden wij met de kwartieren verlegt en troffen het bijzonder goed, van bij eene bejaarde weduwe in de houtstraat te komen die ons moederlijk behandelde en verder alle goedheid bewees ----

Dat in deze tijd de geest van vele ingezetenen dezer stad door miltzucht opgewonden was, valt niet te betwijfelen, zodat er wel wat te waken was, hun in bedwang te houden, in de eerste Oogenblikken Der revolutie was alles gistend, en wel voornamelijk toen onze troepen uit Venlo gedreven te Nijmegen ontakeld aankwamen, de poorten wierde nog na de binnenzijde der stad met Barrierren en pallisaden versterkt en met geschut voorzien; deze vesting wierdt nog buitenwaards gepalisadeerd en met avancees, schanskorven, spaanse ruiters, enz. en met verscheidene Batterijen en geschut versterkt.

De poorten waren dagelijks gesloten of op de klink gezet des avonds wierden er na alle zijden des stad en wallen talrijke patrouilles uitgezonden. Des morgens met het aanbreken van den dag wierdt er veldontdekking gedaan, de bataillons onder de wapens Heren Haar dat dezen terug kwamen. de omliggende Forten Sterreschans en Kraijenhoff wierden altijd door sterke wachten goed bezet gehouden, zodat de dienst er al zeer druk was, het garnizoen bestond alstoen, Uit een Amsterdams, een Gronings en Drie Kompagnies en infanterie en mineur van het onze, daar de andere Drie Kompagnies tot versterking in de vesten Grave leeden, ook bevond zich hierbij Eenige Militie van de 12e en 7e afdeling en Eenige Mineurs, de Wallen en buitenwerken waren redelijk sterk met geschut beplant, dus de geheele bezetting zal zig ruim Drieduizend man van alle wapenen bedragen hebben en alzo van den 2e Nov 1830 tot en met den 12e juni 1831 de vestingdienst waargenomen te hebben kwam er op de 11 juni order dat wij te velde zouden trekken en bij het leger zouden ingelijfd worden.

(Den 9 junij het vaandel gekregen, den 10 Junij bevel van marscheeren, den 12 Junij..)

Begin van het cantonneeren

Op den 12 Juny des morgens 8 uren verlieten wij Nijmegen nadat wij er ruim acht maanden geweest waren, vele inwoners zag men aangedaan, bij ons vertrek, zag men veel menschen op de been die ons hun hartelijke vaarwel toeriepen, bij het vertrek vandaar, had ik mede het genoegen om van mijn vriend G....., en tegelijk van mijne zuster nog een bezoek te krijgen, en na een kort, maar hartelijk afscheid van elkander genomen te hebben, verlieten wij elkander en sloegen den weg tot onze bestemming in, na het Dorp Hatert een uur van Nijmegen gelegen, maar daar onze Kompagnie te sterk was om hier geheel ingekwartierd te worden,

Zo wierdt die in twee peletons verdeelt het eerste gedeelte bleef te Ste Anna een buurschap 1/4 uur van Nijmegen en het tweede waar ik mij bij bevond ging na Hatert, de twee andere Kompagnien ware te Hees en Neerborch gecantonneerd, wat het dorp Hatert betreft, is klein maar uitgestrekt in huizen. Men vindt er twee aangename buitenplaatsen daar er een door den Heer de Bruin en de andere door la Couture bewoond wierdt, overigens is dit dorp zeer goed voor de jagt geschikt daar die Omstreken zeer boschrijk zijn, en wij mede veel gebruik van maakte daar ons de tijd tot uitspanning overvloedig gegeven wierdt Om met eenige vermaken die Verveelende tijd te rabraaken Wat mijn kwartier betrof alwaar wij met ons vier waren, was lang niet uitstekend, toen wij er inkwamen, lag de vrouw Ziek te bed, terwijl de boer een groot vuur aanlegde daar een pot met snijboonen over kwam hangen of er wel twintig man van Eeten moest, wij ondervonden al spoedig dat het leven hetwelk wij zo genoeglijk in Nijmegen doorgebracht hadde niet zou wederkeeren, dus wij moesten er al weder op Uit om de ledige door te brengen, De een volgde de kippen waar zij eyeren legden, den andere haalde bij zijn boer het Jagtgeweer weg, dan gingen wij vissen en zo hadden wij altijd wat aan de hand ik vroeg al spoedig aan de boer waar of wij slapen zoude! Kom maar mede Zeide hij, en volgde hem tot agter in de stal. Ik begreep al spoedig waar het heen wilde, Hier zeide hij, daar zult gij wel warm liggen De plaats welke mij aangewezen wierdt was zo gelegen dat als de Koeyen hun uitvaart deden, het ons in het gezicht zoude spatten. Ik bedankte hem voor zijn warme herbergzaamheid en na Eenige woordenwisseling dwong men hem een leger van stroo onder het rieten Dak op de zolder te maken, het welk weder zo gelegen was, dat wij er door de vlakke van het dak op handen en voeten in moesten kruipen, en wat de spijs betrof was doorgaans met garstig spek gekookt, en dan er gewoonlijk een melkzopje na, dat men schuddebies noemde, Ook wilde men ons eerst karnemelkspap op de Salade geven, dat wij dadelijk afschafte, op den 22e Juny moest onze Kompagnie zich na Heumen en Malden begeven, zijnde twee Dorpen welke bij Mooch op de scheiding van het Limburgs leggen, de reden van deze Togt, was dat het die dag aldaar Kermis was en tegelijk de garde Civique zouden gewapend worden, om dan de ongeregeldheden die er van hunne Zijde zoude kunnen ontspruiten met voorzorg tegemoet te komen, En wij langs de grenzen Posten hadde uitgezet liep die dag tog rustig ten Einde en ons des avonds door de luit Colonel van Asbeck kommanderende het Friese bataillon, allen lof voor de Trouwe en Actieve dienst die wij verrigt hadden, wierdt toegezwaaidt. En tot ons uitriep! kom! Brave Geldersche die aan mijn moedige landaard Evenaard en die Uw zo als brave deze dag gekweten heb, wilt gij met mij oude Fries de gezondheid van den Koning drinken, Leve de brave Colonel en leve de Koning was het antwoord, hij tracteerde ons nog goed en vertrok zeer gevoelig na Nijmegen terug, waar hij met alle lof van ons Uitwijde en wij keerden daarop na ons kantonnement terug en zeventien dagen hier gelegen te hebben, vertrokken wij op den 29e Junij na....

Weurt en Beuningen.

Terwijl de twee andere kompagnien in hunne cantonnementen bleven zo wierdt de onze weder verdeelt; het eerste peleton ging na Beuningen en wij bleven te Weurt, deze twee dorpen welke een half uur van elkander verwijderd zijn, leggen aan de rivier de Waal 1 1/4 uur ten Westen van Nijmegen; deze landstreek bestaat veelal uit kleigrond en is zeer vrugtbaar maar teffens veel aan overstroming onderhevig wanneer die rivier tot eene hoogte gestegen is. Ook vindt men hier vele boomgaarden van alle vrugten; wij ware hier weder met ons vier ingekwartierd bij een rijke maar gierige boer, zeer ver van onze appelplaats verwijderd zodat wij genoodzaakt waren als men appel ging een uur te loopen, maar een goed logies verzagt zeer veel, al is dan de dienst wat moeijelijk, want ons leger was op goede bedden en verzagten dus hetgeen wij te Hatert daaromtrent ondervonden hadden; ook deze boer had een menigte hoenders maar was op de eijeren zeer gierig, daar wij er bijna geen kregen, zodat wij genoodzaakt ware het kippehok op te zoeken het(welk) men spoedig vondt; ik omdat mij het lot viel, klom op hetzelfde maar daar de zoldering zeer zwak was tuimelde (ik) er door en kwam na beneden in een varkensschot terecht en bedankte mijne medehelpers om het nogmaals te beproeven, maar niettemin bereikten wij tog onze begeerte. 9 Junij wierdt aan ons bataillon eene schoone standaard door de gouverneur op de heide tuschen Wijchen en de Graaf ten geschenke gegeven; dezelve was korenblauw met eene zilveren leeuw rustende op een fundament van zilver, op de eene (zijde) van de standaard stond het wapen van Gelderland en aan de keerzijde Vaderland en Koning zwaar met zilver geborduurd benevens zilveren kwasten en boord; en alhier negen dagen geweest te zijn vertrokken wij op de 7e Julij na nog door vele kennissen bezogt te worden na de vesting....

Grave,

Daar wij ons met het alhier de geheele winter gelegene halve bataillon vereenigden. Wat deze vesting betreft, is mede de sterkste welke wij thans bezitten Toen wij er ware werkte men aan nieuwe kasamatten die men alle zeer schoon en bomvrij maakte, ook had men goed voorziene kruidkelders. Op de Wallen en buitenwerken telden men van alle caliber 144 vuurmonden, ook is de zelve zwaar gepalisadeert met breede grachten en Ophaalbruggen voorzien en wat zij van binne betreft is niet veel aandacht waardig alsdat men Eenige niet Onaanzienlijke breede Straaten vindt, ook de Hampoort welke mede bomvrij is gebouwd is zeer goed ingerigt om de bataillon volkveilig onder te bergen, wanneer men Onverwagte uitval wil doen, aan de Overzijde der Maas legt het sterke wel met Kasamatten ingerigte Fort Koehoorn, in tijd van aanval kan men deze vesting den omtrek van een half uur innundeeren, zodat die buiten verraad al moeijelijk te overwinnen is. Een half uur van hier legt het dorpje Velp dat ik mede bezogt heb hetzelfde is weinig van belang maar ging er heen om het aldaar zijnde Capusiner klooster te bezigtigen, alwaar zich toen nog negen oude Capusiners in bevonden en de jongste destijds ruim

vierenzestig jaren oud was, Zij ware regt minzaam, Dit klooster duidt door zijn afgesloten vloer en zoldering eene aloutheid aan, men vindt er veele schoone Schilderstukken van alle Heilige. Ook bestond er een fraai uurwerk onder een vierkante glazen stulp, die zo mij een Capusiner zeide bij hun onder elkander vervaardigd was, en na zo het een en ander bezigtigd te hebben wandelde ik weder naar de Graaf ik was er in een slegte en vuile kwartier gelogeerd des avonds was het vol van dronkaards met hunne meiden en begaf mij, omdat wij den andere morgenvroeg tijdig zoude marscheeren al spoedig ter rust maar naauwlijks was ik boven of er ontstond een geweldig leven van een zingende partij dat al spoedig tot vegterij kwam, en er een van die poetjes van meiden na boven kwam vlugten en schreeuwde Ach help tog, zij maken elkander beneden kapot, maar gelukkig kwam er een patrouille en de lastige partij wierdt gescheden en de daarop volgende dag den 8 Junij s'morgens ten 7 ure vertrokken wij met ons geheele bataillon door Zeeland Uden en Veghel, welke twee laatste dorpen zeer schoon zijn , onder een gestadige regen 6 1/2 ver,
na

St. Oedenrode

Daar wij des namiddags ten 4 ure arriveerden, en met ons 8 bij eene Boer ingekwartierd wierden die maar een vertrekje bezat, en daarbij nog zo klein was dat als wij er met ons alle in waren niet in konden omkeren, ook heb ik nimmer zulk een stinkende boel gezien, als er in dat huis was, men zag Boer meid en een zieke dogter dit was dan also ons eerste Cantonnement in Noord Brabant en ware hier bij het Hoofdkwartier van onze divisie generaal Cort Heijligers met een batterij veld=attelarie en een detachement kurasfiers gecantonneerd, den dienst welke wij te verrigten hadde was niet zwaar, maar nog eens op mijn Kwartier terug te komen wij hebben er een halve dag en nacht in doorgebracht want het was ons onmogelijk om het daar langer in uit te houden, vooreerst was de Boer zowat van zijn verstand beroofd want als hij wat Eeten wilde liep hij met zijn zwarte ijzeren pot met roggemeels=pap,hier en daar om het huis rond, en dan zette hij zig plat op de grond met de pot op zijn schoot ter neder, en als hij ons zag, liep hij weg, de neid die mede van de vuiligheid stonk, zoude het Eeten voor ons opdoen terwijl zij van de stal kwam en de koemest aan handen en rokken had zitten, hoe wij ook te werk gingen, niets was er tog aan te doen om haar een tot een redelijk mensch te maken, het water dat men ons voor drinken aanbood was geheel geel en wierdt uit een kolk gehaald en stonk vreeslijk.

hier wierdt ons voor het eerst zout in de koffij gedaan, ik vroeg aan de meid of zij de koffij in zeewater gekookt had dit scheen zij niet te verstaan, maar toen zij tog hoorde dat wij het over de koffij had, zeide zij of er nog zout in moest, wij zagen hierop elkander verwondert aan, en vroegen haar, of zij ook gek wierdt dan zouden wij haar met de boer vastleggen, daarop liep zij weg en hadde grote moeite om weer iets van haar gedaan te krijgen, maar weldra hoorden wij bij een andere boer dat het

zout goed voor de onreinheid van het water was, en toen wij in de gelegenheid kwamen een beter kwartier te krijgen pakte wij onze biezen en vertrokken naar een andere boer daar het met alles beter en ook zindelijker was.

Wat dit dorp betreft is groot en uitgestrekt, er bestaat dat men zeer zelden in Noord Brabant vindt een gereformeerde kerk en een grote gemeente ook is er een bagijnen klooster met een instituut voor meisjes, die veelal een geestelijk tooisel dragen, en de tijdelijke genoegens (zo zij zegge) gaarne willen missen om een zalige voldoening hiernamaals te mogen genieten, ofschoon ik zulke voorwerpen beklaag die zich soms door dwang, of aansporing van de een of andere oorzaak door hunne betrekkingen daartoe moeten laten geleiden waar de Overdrevene Ja! zelfs tot dweepzucht dwalende Godsdienst zijn bijgelovige teugel wierdt, en soms een Leren laat gevoelen dat smartelijker dan de Dood zelve is, en daarbij een afkeer van hunne medemenschen en der Godbeheersende wereld gevoelen,

Ook stroomt hier de rivier Den Dommel door dit dorp, alwaar door de val van deszelfs water een molen op werkt die men een volmolen noemt, dienende om de wol in het laken te stampen verders heeft men hier Eenige wevereijen, en nog een Kostschool voor Jongelieden, en hier 12 dagen gecantonneerd te zijn marscheerde wij op de 18 Julij na,.....

Son en Breugel,

Het welk een groot uur van st. Oedenrode verwijdert legt Hier wierdt ons bataillon weder in drie deelen gedetacheerd de 1e en 2e Kompagnie bleef te Son, de 3e en 4e te Breugel, en de 5e en 6e na Lieshout, deze twee eerste Dorpen leggen 1/4 uur van elkander en het laatste 1 1/4 uur van Son gelegen is, bijzonderheden dezer dorpen zijn er niet, zij zijn uitgestrekt in huizen en de grond is er redelijk vrugtbaar, ook de onreinheid der menschen heeft zig bijna met de dieren gelijk gesteld, ik zal hier een geval verhalen het welk mij met mijn huisbaas gebeurde, terwijl hij op zijn land stond te maaijen, ging ik na hem toe, en vroeg hem terwijl hij drie vrouwspersonen over de Floer had lopen welke van die drie zijn vrouw was? O!, zeide hij ik heb geen vrouw, ik wil er geen, nooit heb ik geen vrouw mogen lijden, dit ging in een adem voort, ik dagt bij mijzelve Jij bent een raare vent, en omdat ik bij dit onderwerp tog een haat tegen hem opvatten, zeide ik beroerde boer! waarom heb gij dan die drie wijven over uw vloer lopen, O! zeide hij die moesten Klaas-oom tegen mijn zeggen zeide hij, verder vertelde hij voort dat zijn vader zaliger hem bij zijn leven had aanbevolen, Klaas trouwd niet voor dat gij vijftig jaren oud zijt, ja zeide terwijl hij thans 65 jaren oud was het voor een jaar nog eens zoude hebben willen doen, maar toen had het hem de pastoor afgeraden, die meiden welke hij in huis had was den eene al afschuwelijker van smerigheid als den anderen, maar nu wat anders, ik zag dat hij zich klaar maakte door zijn smerige broek tot zijn knie op te stropen om aan het broodbakken te gaan, en met zijne vuile

afschuwelijke voeten de brooddeeg zoude kneden, ik hield hem nog tijdig bij den arm vast, en vroeg of ik mede van dat brood moest eten. Ja! zeide hij, Ik verzogt hem maar lang niet vriendelijk om eerst zijn voeten te wassen, daar had hij, veel op tegen, maar daar hij tog voor

de gevolgen vreesde zo voldeed hij er tog aan, men heeft des zomers veelal de gewoonte om met de bloote voeten door alle vuiligheid heen te lopen en als men zal gaan slapen, trekt men stukken van oude kousen aan, en als men een roggemeels-mik gemaakt heeft, rolt men het in een roode baaije rok die men dan uitrekt warmdigt om het te doen rijzen, wij zagen dit spektakel, en namen daarop de rok en het gemaakte brood, en stopten het in den heete oven, daar het des avonds met het roggebrood er uitgehaald wierden die vuile rok aan het brood vastgebakken was, en bijna was tot pulver gebrand, twee dagen daarna heb ik het genoeg om voor veertien dagen met verlof na Arnhem te mogen gaan en nadat het bataillon hier 8 dagen gelegen had zo marscheerden het op den 26 Julij na st' Oedenrode 1 1/2 uur verder na.....

Liempde,

Dit dorp is Drie uren van s'Hertogenbosch gelegen, daar ik toen van Verlof terug komende aankwam, en kreeg een goed Logies, herberg de drie Zwaantjes, hetwelk mij door mijn kapiteijn aangewezen wierdt, het was bij een weduwe die ons met ons beide veel goedheid betoonde en hadden een goede kamer, dat in lang niet gebeurt was, Ook is het hier in het algemeen Zindelijker, dezer tijd hadden wij permissie gevraagd om ons voor een dag na den Bosch te mogen begeven wijl wij er nooit geweest ware, weinig wist ik toen, dat ik dezelve als gekwets zijnde een Hospitaal voor mij bereid was, en op den 25e Julij heeft ook onze divisie in tegenwoordigheid van Zijne Majesteit benefens de Prinsen Op de Heide bij het Dorp Best tuschen s, Bosch en Eindhoven gelegen, of wapens schouwing over ruim 10.000 man van alle wapens gedaan, het niet Onaardige Dorpje Liempde hetwelk ons laatste Cantonnement voor de veldtogt was, bevat anders niets bijzonders,

Begin van den Veldtogt,

!e dag order te marscheeren en de 2e 4 ure weg

Des namiddags zaten wij vrolijk met elkander voor de alhier zijnde Herberg bij den Burgermeester; toen er onverwagts in alle haast een ordonnante uit st. Oedenrode kwam gelasten, dat wij den volgende morgen al vroeg zoude moeten marscheeren, welk Uur zou nader bepaald worden, en waarheen was onbekend, wij gingen welgemoed na huis en pakte onze randsels, en des avonds 9 ure kwam er weder een Estafette te paard gelasten, dat wij de daaropvolgende morgen ten 4 ure marscheeren moesten en de marschroute op Eindhoven was gerigt, de vier andere

Kompagnien van ons bataillon welke met de Staf te st. Oedenrode leijden zoude zig dan te woenzel bij Eindhoven bij ons vereenigen. Om tien uure des morgens kwamen wij aldaar aan, daar zig reeds de generaals Cort Heijligers en Meijer bevonden welke laatste de 3e Divisie onzer Armee kommandeert.

Een vrolijk Hurrah! en Leve de Koning klonk door de straten en zo marscheerden wij er trotsch gelijk oude soldaten door, en begaven ons verder den weg op na,.....op de 2e

Valkenswaard

Na deze dag een marsch in zware hitte van 5 1/2 uur volbragt te hebben kwamen wij des namiddags ten 3 uure hier aan, men gevoelde wel, toen wij nu op de grote weg na het Limburgs trokken, dat de tijd weldra aanbrak die ons tot beslissing zoude geleiden, ook des namiddags zag men een batterij veld attelarie beneffens een detachement Kurasfiers van zeventig a tachtig man aanrukken, die ons nog meer in alle gedagten verzekerden, op het avond-appel wierdt gelast. Om den volgende morgen ten Zes uure aan te treden om waarschijnlijk voort te rukken, wij hadde hier bij eene gepensioneerde Kapiteijn waar het niet te ruim was, met ons vijf het Billet en bragten die nacht op het hooi door met de wapens bij ons, en daar ik begreep dat het er op aan zoude gaan, voorzag ik mij van hetgene mij dagt hoogst noodzakelijke te zijn ik voorzag mij van witte brood, kaas, citroenen en eijeren. En zo begaven wij ons op de 3e augustus op de appelplaats op het bepaalde uur, Het 1e en 2e amsterdamsche beneffens plattelands Noord Hollander Bataillon vereenigde zich met ons, wij waren dus met vier Bataillon bij elkander en plaatsten ons in Carree. Daar ons de Oorlogsverklaring tegen Belgien wierdt bekendt Gemaakt, dat met een vrolijk Leve de Koning bij herhaling wierdt beantwoord, en daarop was het Command gezwinde Lading, en moesten de bajonetten bij het voortgaan op de geweren blijven houden. Er wierdt een vrolijk Volkslied aangeheven en Zo marscheerde ons Bataillon terwijl we voorwagt had, en de grootste oplettendheid aanbevolen, en bekendt gemaakt van op onze hoede te zijn daar wij alle ogenblikken de vijand konden aantreffen en hun zoude aanvallen, wij waren door twee Houwitsers en twee Zesponders gedekt, terwijl een gedeelte van de Kurasfiers ons vooruitging om verkenning te doen, daar de grondgesteldheid op de route van deze dag veelal in een grote vlakke uitgestrekte Heide bestond, en zo ging het langzaam in Peloton marscheerde vooruit de Straatweg volgende die van Valkens=waard op de Lommelse Barriere en verder over Hechtel Enz na Maastricht en Luik gaat, na twee Uure, meer gewandeld dan gemarscheerd te hebben, bereikte wij welhaast onder bevel van de Divisie generaal en den vorigen dag benoemde generaal Majoor Knotzer het Limburgs gebied, en hielden aan de laatste Barriere van Noord Brabant drie uure rust, daar het 1e Noord Hollandse Bataillon en Firallieerende verkenning na het dorp Lommel deed, dat ter regter zijde van de Straatweg legt, en Limburgs is, kort voor de aankomst aldaar hadde er zig nog Belgiese troepen vertoond, maar daar zij geen visiete van ons afwagte zakte zij af, en

wij rukte nog een uur verder voort tot den

Lommelsche Barriere,

Als men van het uiteinde van Noord Brabant, op het Limburgs komt, vindt men aan de rechterzijde van de straatweg een steenen scheidingspaal staan, waar men op de eene zijde t'Canton en de andere zijde prov=Limburg ziet staan, toen wij hier arriveerden roerde men vrolijk de trom, en wij ware op s'vijands aangematigde grond Op deze route zag men bijna geen huizen staan, en kwamen des namiddag ten drie ure hier aan, en sloegen ons bivouac onder den blooten hemel op, tegen den avond kregen wij ieder zo wat een pond roggebrood, maar vleesch, nog het een en ander levensbehoefte was er niet, dus moesten na die dag weder vier uren in de hitte gemarscheerd te hebben maar met een stuk droog brood en een teugje water behelpen, maar ik voor mij had geen gebrek en nuttigde van de fouragie welke ik uit Valkenswaard mede gebracht had, en tegen de avond legden ik mijn hoofd maar op mijn randsel neder men zag toen het donker wierdt vele vuren branden en gelijk oude soldaten waren wij in den fatigeus verhard, des avond was het in onze Legerplaats regt vrolijk maar weldra kwam de nagt aan, en het was mij mede zeer ongewoon in zo een groot Ledikant mij tot slapen neder te leggen, maar door de vermoeidheid en onder het beschouwen van den heldere sterrehemel viel ik spoedig in slaap, het was een schoone nagt, maar tegen den morgen viel er een zware daauw die ons alle doornat maakte, en de koorst aanjaagden daar ik god dankte dat de zon zijne verwarmende stralen op ons nederschoot, des morgens op den 4e augustus gingen er Eenige vrouwen die als merketentsters bij onze brigade ware na de daarom liggende dorpen om jenever te koopen, maar nauwelijks ware zij daar gekomen of wierden gearresteerd en gevangen gehouden welke naderhand bij onze intrede te Hasselt gevonden en verlost wierden deze dag wierdt er door de onze een Komplot van zeven Belgiese Komiesen met eenige gestolen goederen aangevallen en gevangen genomen, ook wierdt er een vijandelijke spion gevat s'morgens om 9 ure wierden er in onze Legerplaats twee Beesten geslagt dat al spoedig en komiek te werk ging, want in de tijd van twee ure was het vee geslagt en opgegeten, wij kregen met ons zessen een onaanzienlijk stukje vleesch dat men op de Heide waar wij bivouacceerden in stukken gehouwen was, toen wij hetzelfde gekregen hadde, wist men nog niet wat er mede aan te vangen en de een wilde er soep van gekookt hebben, den andere wilde het maar zo boven de vlam van het vuur aan zijn laadstok van het geweer steken, en braden, weder een derde riep geef mij mijn portie maar, dan vreet ik het raauw op, maar wij oordeelden dan tog dat het beste ware, hetzelfde in de zesmans veldketels te koken, de eene ging toen in de veldflessen water in een sloot halen, den andere vroeten op een daarbij gelegen land de aardappelen uit den grond, weder een kwam met witte en roode kool aandragen, ik deed mijn best ook al mede en sloeg met de kolf van het geweer eenige appelen uit een boom, en wat snijbonen van de heggen, weldra kwamen wij wederom bij elkander, en maakte een dine klaar dat toen het na gedagte gaar was, de Een met lepel de andere met zijn

Bajonet Ja! er wierdt zelfs met de knoopschaar gegeten, ik kan hierbij niet nalaten een schets te geven waar onze maaltijd was te zamen gesteld, vooreerst water daar men de levende Insecten in kon zien, wierdt eerst het vleesch ingekookt, een gedeelte roode en witte kool, appelen, eisjem en snijbonen zolang als dezelve gegroeid ware, en een weinigje aardappelen, toen geleet het wel na een Fransche Soep, maar dat zoude alles nog niets geweest zijn, als er maar zout ware te fourageeren geweest, maar dat was er ongelukkig niet te krijgen, er wierdt toen een partij buskruid ingegooid, maar was het een Delicatesse want nu wierdt het geheel zwart, maar door den eetlust gedwongen ware wij wel genoodzaakt als wij geen honger wilden lijden wel toe te bijten, maar naauwelijks zaten wij op de grond om de ketel of er wierdt in ons leger vergadering geslagen, met het geroep dat de Belge kwamen opzetten, toen wierdt ons vleesch maar in de haast aan stukken getrokken en gedeelt en een ieder zorgde dat hij er wat van mede kreeg, nimmer heb ik zulk een spektakel bijgewoond, vele ketels wierden er ten onderst boven geworpen, andere namen die mede tussen de gelederen omzo het mogelijk was, het Eten te behouden, en men zag weldra dat zij verstandiger dan wij gehandeld hadde, want men bespeurde dat het een loose beweging geweest was, dus men ging weder na het omvergeworpen Eten terug, en gebruikte het maar zo van de Heide op, en alzo bleven wij tot s'namiddags 4 uren op den 4e augustus in ons bivouac en marscheerden 1 1/2 uur terug en begaven ons na de scheiding van Noord Brabant tot

Borkel, en de schaft,

Daar wij des avonds ten 8en ure en in de schemer aankwamen, en met ons achte bij een boer weder inkwartiering kregen, wij klopten op de deur, daar zij reeds te bed lagen, en welhaast kregen wij gehoor, en wierden binnegelaten, zij zagen ons met angst en verbazing aan, en vroegen met een beremde stem wat of wij voor soldaten waren! of wij dat ware die gistermorgen in het dorp ware geweest, neen! Peer, riep den andere van zijn nest, die hadde immers kielen aan, en hadde ook alle geene geweeren maar Pallassen maar hij kwam er tog vooruit en zeide dat het Belge geweest ware, en hun nog had moeten tracteeren. Ja zeide de Een Zij leggen te Achel een half uur van hier pas maar op dat zij uw niet beet krijgen, want zij zijn niet gemakkelijk, op dat laatste woord kon men bemerken dat hij zo hartelijk van hun sprak, daarop word er een van ons zo kwaad neemt een stoel op en zonder veel omwegen te maken slaat hij er die boer, die ons met zijn babbelende zaken de buik mede vol zegt te maken op zijn hoofd. En riep Zwijnhond vervloekte muiter Jenever! den andere dat zijn broer was stond ook van zijn bed op, en dagt stellig de boel gaat hier ten onderste boven, en er kwam dadelijk een grote kruik met drank, en daar die vent in het eerste zo veel te praten had stond hij nu te beven als een blad op den boom, zij moesten dadelijk aan het aardappelen schrappen, en hoe vermoeid wij ook ware verlangden wij tog na Eeten en na verloop van Een uur aten wij aardappelen met snijboonen maar zo lang van de Heggen af, vleesch of spek zeide zij. hadden zij niet, maar zoude ons het Eeten met boter koken, hetwelk zij ook deden

want die dreef met stukken op het Eeten, men kan ligtelijk nagaan, in geen twee veel gehad te hebben hoe dat ons smaakte, sommige zaten slapende te Eeten, en daar wij zo na een nagtrust verlangde gebood men de boer goed stroo te geven, en ik sliep zo gerust en zag als ik ooit gedaan had, ofschoon wij zelfs niet eens wisten hoe gevaarlijk zo als wij des morgens hoorden, in dat huis gelegen hadde, dat geheel op zig zelve in de Heide vlak tegen het Belgies stond Des morgens om vier uren op den 5e augustus moesten wij aantreden, toen den boer ons wekten, bevondt ik mij in een zwaarmoedigheid, en riep tot mijn kameraden, wat zal het vandaag geven? maar door de bijstand vatte ik weder moed, ik stond mede van mijn stroo op, en gebruikte een boterham met wat drinken, en men gelasten de boer ons elk twee eijeren te kookken, wij begaven ons daarop na de verzamelplaats, daar wij order moesten wagten op welk uur voort te rukken, zo stonden wij onder een zware regen met onze geweren bij de voet, toen men nogmaals proponeerde nog eens na ons kwartier te gaan om visitatie te doen of de boer geen vleesch nog spek in zijn huis had, met ons beide gingen wij er heen, en vroegen nogmaals of hij ons dan tegen betaling geen stukje mager spek of vleesch op marsch kon bezorgen Hij hield zich bij zijn oude dreun en zeide ik kan u niets geven, maar mijn kameraad die er weinig Ceremonies mede maakte zeide tegen hem, wat is er in die kist,? oude kleeren volgde daarop, laat eens Zien vroeg hij, maar dat lukte niet en daar men niet lang tijd van praten had, vloog de dekzel van de kist door eenige beweging open, en men vond een stuk Zijde Spek, na mijn gedagte ter zwaarte van 7 a 8 ponden Nu was Leijden uit den nood, hij pakte het beet, en de boer die ons wilde vervolgen stootte zig nog door zijn onverzigtigheid in den haast aan de kolf van mijn geweer, en toen hebbe wij hetzelfde onder ons acht gedeelt.....

Het dorp Borkel, legt in de Heide 2 1/2 uur ter linkerzijde van Valkenswaard gelegen, en de schaft waar wij leijden ingekwartierd is een uitgestrekte buurschap, een half uur van Borkel verwijdert, deze beide Dorpjes leggen zeer kort aan het Limburgs, en zijn zeer Eenzaam gelegen, en bevateen wijders niets bijzonders, en na doornat beregend te zijn vertrokken des morgens acht uren, voorwaarts na het Limburgs, daar ons bataillon deze dag weder de voorhoede had, en de Generaal majoor Knotzer tot ons zeide Nu Brave zal het er op aan komen, Ja! nu was het de dag daar onze vijandelijkheden mede begonnen, Het was den dag van de 5e augustus die door de brandende Hitte der zon en het gestadige marscheeren ons zeer afmatte, daarbij kwam nog, dat het water opraakte en wij al sluipende uit de gggelederen moesten gaan om in een nabijzijnde sloot of plas die men aldaar in de Heide ging opzoeken den dorst te leschen, hier kregen wij ieder vier scheepsbeschuiten die men bijna niet door onze drooge keel kon krijgen, dus men nam er dan maar een slokje slootwater bij, daar men de Levende insecten in kon zien bewegen, en alzo voort marscheerende kwamen wij des middags ten 4 ure voor het dorp.....

Hechtel,

Hier begon onze roemrijke strijd een aanvang te nemen, en thans wierdt het ogenblik

geboren dat wij Europa zoude doen zien, dat wij de naam van Bataven nog waardig zijn, en wij gelijk onze voorvaderen nimmer schroomde hunne overmagt aan te vallen en te triumpheren en doen zien, wat wij opofferde om de graven onzer ouderen, niet door verachtelijke oproerlingen te laten betreden.....

Een vierde uurs voor dit dorp hielden wij een ogenblik stil, het plattelands Noord Hollands bataillon dekte het onze, van agter op de straatweg, dat het Centrum van onze Colonne uitmaakte, de twee Amsterdamsche Bataillons ware ons regts en links met eenige kurasfiers op zijde, en een sterk tiriallerend vuur ving aan, en drongen op het dorp in, wij avanceerde met de Batterij voort, tot op ruim twee hondert passen, toen wierdt er eerst een woedende aanval van Onze Zijde door de Kurasfiers gedaan die terug kwamen, en er niets aan konden doen, daar de vijand zig gekomandeer achter huizen schuuren en in stallen genesteld had, al strijdende op de plaats stonden wij vol vuur, en geestdrift op een algemeene storm te wagten, daarop wierdt de halve batterij voorgebragt en het spel nam een aanvang, verscheidene Huizen waar de vijand zat wierden in de brand geschoten, er ontstond tegelijk verwarring bij hun en het teken van eene Algemeene aanval wierdt gegeven, als ik toen zelfs op dat ogenblik bij een bedaarde tegenwoordigheid van geest geweest ware, zoude ik het gevoel van vele officieren en manschappen beter hebbe kunnen bemerken, ofschoon ik betuig dat ik zeer koel en gelaten was, wij kregen dan order om te stormen er wierdt geveld geweer gekommandeert en het ging er vrolijk met een snelle stormpas en een luid Hurrah! op in, maar weldra kwamen wij weder in het dorp of de vijand begon weder uit de huizen te schieten, dadelijk brulde de kanonnen daarop in, en toen zag men een verschrikkelijke vlam opgaan, daar er vijf of zes Huizen in brand stonden, maar bij dit schrikbare Oorlogstooneel woede ook de Elementen des hemels op een afschrikkelijke wijze, de donders ratelde en de Blixsemschichte aanhoudend door de lugt en over de bajonetten henen, Ja het was, of het almagtig opperwezen onze gewaande en vlugtende vijand nog meerder Angst wilde laten gevoelen, er viel een zware plas regen zodat wij doornat ware, maar niet minder wierdt de bijna volbragte storm vertraagd, aan alle Zijde hoorde men het vrolijk Hoezee en Leve Koning weergalmen, nog woedend hoorde men de storm marsch slaan, en hoe nat de geweren ook ware, zo ontstond er nog een levendig vuur, het was mede een roetend gezigt die Huizen welke in volle vlam stonden te knetteren te aanschouwen, zij ware van hunne inwoneren verlaten Zelfs het vee wierdt een prooi der vlammen en menige Belg vond daarbij zijn graf,.....

Na eenige tijd in de regen gestaan te hebben, begon den avond te vallen, en ware in de verwagting van den aanbreekende nagt onder de bloote hemel door te brengen, maar voor de Zorg, van onze Kapiteijn kregen wij een schuur met wat stroo daar onze Kompagnie met de 1e in ... bivouacceerde, wij ware nog doornat en vermoeid, em mogten ons niet uitkleden de geweren wierden alle behoorlijk daar zij geladen ware, bij elkander gezet, en het Ledergoed met de patroontassen hielden wij om, wijl wij ons voor een onverwagte aanval moesten gereed houden, de inwoners van dit

dorp ware meestal gevlugt of hadden zig in hunne huizen of stallen verscholen, deze akelige nagt bragt ik hoe moede ik was zeer slapeloos door, des morgens vier uure hoorde men de revelje slaan, en door deze beweging wierdt ik van mijne korte slaap wakker, terwijl mij een geweldige koorst beving dat ik klappertanden, er wierdt al spoedig Appel geslagen en een ieder zorgde dat zijn nat geworden geweer op nieuw geladen wierdt, ik had op dat Ogenblik geen Lap bij de hand om mijn geweer van binnen schoon te maken, dus scheurde maar spoedig een stuk van de slib van mijn hemd dat ik aan had af, en mijn wapen was weder slagvaardig en laadt het op nieuw, toen wij met onze Kompagnie aangetreden stonden, kregen wij tot ons Ontbijt elk een glaasje warm water met melk, daar wij een stuk van dat harde scheepsbescuit dat bijna door den regen geweekt was, gebruikte, dit afgelopen zijnde, kwam ik dadelijk op wacht, en nauwelijks was ik daar of ik hoorde een algemeen hurrah! opgaan daar het voorwaarts ons wierdt bekendt gemaakt en wij te gelijk vernamen dat de geheele Kollonne onzer Armee deze dag geheel voortrukke om slag te leveren,

Onze Brigade verzamelde zig bijeen, en des morgens Zes uure op den roemvolle 6e augustus rukte wij 1 1/2 uur tegen onze vijand op, een troffen hem aan voor.....

Helchteren,

Toen wij dicht voor dit dorp kwamen naderde ons drie Belgiese Schasseurs die tot ons overliepen, daarna wierdt er een die zig in schijn aan een kurasfier, als deserteur aanbod doorstoken daar hij op een sluwe wijze weder zocht te ontvlugten om over een sloot te springen daar hij van den kurasfier bevrijd waande, zo lag hij zijn geweer aan, en schoot op dezelve, de Kurasfier verbitterd spring met zijn paard over de sloot en doorstak hem van achtere tussen de ribben dat de punt van zijn kling er rood uitkwam, thans begon de vijand magtiger te worden, wij aarselde niet lang, om hun met blikke doozen met Kartetsen en schroot geladen te begroeten zo dat wij hunne geslotene Pelotons zoals zij zig op de Straatweg voor ons bevonden wel uit elkander konde krijgen, de Eerste aanval viel onze Kompagnie met de 4e te beurt, en moesten regts de straatweg af om de vijand uit de boschen te drijven, en er begon een hevig vuur van weerszijden, onze batterij die zig op de grote weg geposteerd had begon mede een helsch vuur vlak voor het dennebosch genadert zijnde, moesten wij een storm ondernemen dat met een heilzaam gevolg bekroond wierdt, hoe dicht het bosch ook ware en wij er soms met onze randsels in verward raakten, zo vlogen wij er met geveld geweer als Haazen door,

Het was onmogelijk om een geregelde strijd met hun aan te gaan wijl zij zig dadelijk in boschen wierpen, maar niettemin, vielen wij hun tog onverschrokken aan, thans begon er een Algemeen vuur dat over de 12 uren woedend van weerszijden aanhield, terwijl de kompagnieen van elk bataillon zig tussen beide lieten afwisselen, nu was het ten tweede malen onze beurt geworden, en er kwam meerdere verbittering, wij vielen hun woedend aan, en dreven hun voor ons henen, ons luid

Hurrah! met den aanhoudende storm-marsch weergalmde de lugt, en verkondigde een overwinning aan, en namen het Dorp in, genaamd.....

Hout=Halen,

Ja! mijne vrienden een mensch, is bij zulk eene omstandigheid een zonderling wezen, al moet hij de strengste honger en dorst uitstaan en gestaag de grootste vermoeijenissen ondervinden en alles ontberen... Nimmer zal zijn moed bij zulk een toestand door zwaarmoedigheid overmand worden..... Daarentegen verhardt hij, zijn anders zo schoone menschelijk gevoel en hij vergeet alles wat hem anders zo dierbaar was, hij slaat zelfs geen acht meer op zijn eigen leven, aandenken op ouders, vriend, en wat hem verder naast zijn aanzijn, het liefste was is dan! met dat Ongevoelig oogenblik verloren, en met onbegrensde gevoelloosheid en woedde, vlieg den held met hevige hartstogt van liefde tot zijn geboortegrond en betrekkingen voor de strijd in zijn graf, dat gapend zich voor zijne voeten Opdelft, om liever met Heldenmoed een prooi van hetzelfde te zijn. Dan door een gehate en pest ontstekende vijand overwonnen te worden..... En dit, was onze aller Leus, die ook door ons bevestigd geworden is,.....

Toen wij Houthalen ingenomen hadden, en ons eene korte tijd tot rust gegeven wierdt, liet zig van beide zijde nog een geweldig vuur horen, zo hadde wij reeds vier herhaalde malen geattaceerd en ware door de brandende hitte der zon en den dorst die wij doorstonden bijna afgemat, zodat ik mede gelijk een hond in een boekweit=veld nederviel, en de kogels mij boven mij heen door hun suizen, in slaap wiegde, mijn gemoed begon gevoelig te worden, en kreeg een buitengewoone zwaarmoedigheid, en het was als of een stellige dood over mij besloten was, het aandenken aan mijne betrekkinge en vrienden overkropte mijn gevoel te eenemale, en dagt bij mij zelve zij zullen nu wel niet in dit oogenblik van levensgevaar aan mij denken, zo lag ik in gedagte 1/4 uur verzonken op den grond uitgestrekt, maar weldra stond ik op vatte weder moed, en herlas nog twee brieven die ik drie dagen te voren ontvangen had, en toen ik dezelve gelezen had scheurde ze aan stukken, want ik dagt als ik kom te vallen wat heeft er dan een ander mede noodig het was thans een hagchelijk oogenblik daar men de geheele Divisie van de generaal Daine of het leger van de Maas vlak voor ons zag opkomen en zig op een hoogte posteerden, welke zijne voorhoede in gesloten Pelotons tegen ons in de daarleggende bossen liet oprukken, die welhaast door hun opgepropt wierden; gesteld om een voordelig vuur op ons te maken, tegen den middag kregen wij door het aankomen van Gronings en Friesche schutterij versterking dat te zamen nog 4 Bataillons uitmaakte, ook een halve Batterij veld attelarie zag men aanrennen, nog kort voor deze afwisselende rust doorzag ik nog eens mijn randsel en vond tot mijn genoegen nog een citroen en twee sigaren die ik te Valkenswaard gekogt had, door deze schat was ik geheel opgeruimd, en kon er mijne zwaare dorst mede leschen, kreeg ik met grote moeite

nog vuur, alhoewel er op een korte afstand hetzelfde overvloedig was, en stak een sigaar aan, en het geraakte zo verre dat wij met een komplot aan het zingen raakte van een schutterslied /O! god wij gaan met Uw ten strijde/enz.../

Weldra begon het er Onstuimig uit te zien, en thans in den namiddag half vijf ure geworden, vele onzer ware op het veld van Eer den Heldendood gestorven, of gekwets geworden, daarbij won de vijand meerder veld en rukte met een veel sterker magt tegen ons op, no begon den strijd op het hevigst te worden, een algemeen geknetter en gedonder van geweer en kanonvuur liet zig aan alle Zijde hooren, wij hadde nu Een half uur rust gehad, en lieten ons nu door onze kapiteijn bij de generaal aantreden Om het gevaarlijkste punt te bezetten of door de vijand heen te breken, ofschoon deze Coup aan de 1e Kompagnie ten deel moest vallen, maar toen veelal /absent was/ Wij ware alzo tuschen de Negentig a Hondert man sterk die ons leven voor het heil van ons Vaderland opofferden, ofschoon onze Kompagnie wel sterker was, veele uit bloohartigheid terug bleven,.....

De Generaal Cort Heijligers over deze vrijwillige en Edele aanbieding geroerd Riep. Ga dan kapiteijn en ziet wat gij volbrengen kunt, wij stonden bij Elkander om nader uitslag te wagten toen dezelve van de generaal terug kwam, zo riep hij met luider stem toe Kom aan! brave 2e kompagnie neemt uw geweeren wij zullen er op los gaan, en toont nu wie gij zijt, opzijn kosten liet hij genever fourrageeren daar men elk een slokje van kreeg, wij verzogten onze randsels bij elkander neder te leggen, om des te vlugger door de bosche en over de velden heen te stuiven, ik zag mijn geweer nog eens goed na of er kruid op de pan was, en ben nimmer zo opgeruimd en met zoveel moed bezielt geweest, als op dat Ogenblik, ik liep in haast nog na mijne beste vrienden toe, reikte hun de hand en riep tot hun, wij zullen Elkander tot in den Dood getrouw, en hulp bieden, zo marscheerde wij na de linkerzijde der grote straatweg daar de generaal zelfs mede met de attelarie werkzaam was, zo zag hij ons vrolijk henen trekken, riep hij ons nogmaals met gevoel toe, Brave Jongens gaat voorzigtig en langzaam met bedaardheid te werk, en houd uw goed, Hierop begon weder het Hurrah! en Leve de Koning en klonk door de verte tot in s'vijands Ooren, en zo vlogen wij als Leeuwen na de boschen, tot het Dorp.....Houthalen in

De stukken geschut die op de straatweg stonden donderde met de Blikke doozen mede aanhoudend door, zo dat die onze gewaande vijand de mond stopten, steeds onversaagd gingen wij door, tot de nabij gelegen huizen en schuren waar zij zig veelal achter verscholen hadde, maar naauwelijks attaceerde wij hun op een afstand van twee Hondert passen of een schutter van ons, kreeg een kogel in zijn borst, viel ter neder en na Eenige trekkingen van zijn zielloos overschot gemaakt te hebbe, gaf hij den geest, maar hierbij wankelde onze moed niet, maar wierdt steeds wreveliger en wenste zo vurig den dood van hem, die in zijn bloed spartelde te kunnen wreeken, met de aanval had ik het geluk een voordeelig punt gekregen te hebben, namelijk een korte dikke Eikenboom welke aan de kant van eeb sloot stond, en welks takken goed geschikt ware, mijn geweer voordeelig te kunnen lossen, en had het streelende

vermaak om eenige kogels in aanrukkende pelotons te mogen werpen, ik zag hierbij dat men een rood vlag zwaaide waar den getrokken letter L in stond, welks onderofficier die hetzelfde droeg ter neder geschoten is, het verlies van doode en gekwetsten bij hun was menigvuldiger dan bij ons en was zulks ogenschijnlijk de rede dat men bemerkte dat de kogels veelal over ons heen vlogen dan genoeg, en het laat geen betoog, God regeerde

Ik hoorde de kogels al snel tegen mijn geposteerde boom kletsen, en zag mij bijna van de lijn der tirailleerende gescheiden die veelal na de linkerzijde trokken, ik begon bij mij zelve te denken dat het tijd wierdt, om na mijne wapenbroeders te gaan, laden nogmaals mijn geweer welke loop door het aanhoudende schieten heet begon te worden en daar ik van den dorst smagte greep ik in een braam struik om wat onrijpe zuure beezen, in mijn mond te steken, die met doornen maar opgekauwd wierden, dat mij het bloed langs mijn mond liep, ik begaf mij bukkende langs struikgewas heen, en zag mij genoodzaakt om maar spoediger bij de mijne te zijn, over een afgemaaid korenveld te begeven, dat van voren en de rechterzijde met digte bossen begroeid was, woedende was thans het strijden geworden, en bevond mij nauwelijks weder bij hun, of een ongelukkige noodlottige kogel trof wederaan van onze brave die kort nabij mijn nederviel hoorde hem stamelend de naam Jezus noemen, en was mede een prooij des grafs, roerend zag ik hem stuiptrekkingen geven en de doodkleur verwe reeds zijne lippen, hij zag nog mijne gevoeligheid maar had geen besef meer om te spreken, dit ware er dan twee die nimmer in onze reijen zoude wederkeeren Ik bevondt mij aan de zijde van eeb breede landweg die op twee hondert passen regts draaijende boswaarts liep; op de rechterzijde van gemelde weg, op dertig a veertig passen afstand bevond zig een boeren woning met een witte gevel waar veele Belge hun in genesteld hadde, wierdt aangevallen en genomen, Bitter met nijd bezieltd, konde ik na mijn verlangen het geweer niet spoedig genoeg laden, er wierdt aan alle zijde weder storm geslagen, O, kom! riep ik woedend uit, terwijl tranen van bitterheid mijne ogen bevochtigden kom! laten wij het vee met de bajonetten gaan porren, en allermoed klom tot versaagdheid. O! wat klonk nu het Hurrah! met de storm vurig in onze oren, God gaf de Zege, en de gewaande oproerlingen raakten aan het wijken. Maar helaas ik moest ook het roemvolle slagveld verlaten, daar reeds het bloed mijner kameraden gestroomd had, ook het mijne plengen terwijl ik even stil stond om met de laadstok de patroon in het geweer aan te zetten, trof ook mij een ongelukkige in den rechter schouder, welke tot het schouderblad drong en daar vast bleef zitten, ik stond nog zeer kalm, en zeide tegen Eenige die nabij mij stonden te vuren, ik weet niet wat mij scheelt, ik geloof dat mij een kogel geraakt heeft ik bleef nog staan en gevoelde mijne wond, en zag toen dadelijk het gat waar de kogel doorgevlogen was, het bloed stroomde mij langs mijn ligchaam neder en nam mijn geweer in de linkerhand, door de felle hitte en het vele bloedverliezen zoude ik al spoedig in flauwte geraakt zijn, maar had nog zoveel kragt, om niet voor het gezichts des vijand neder te vallen Ik wilde nog weder moed vatte om met mijne brave voort te rukken, maar wierdt te zwak, en mijn arm begon geheel door het bloedverlies doof en magteloos te worden; Ach! nimmer was ik

mismoediger, als toen ik mijne kameraden verlaten moest en riep hun met een aangedaan gemoed toe, Wreek ons bloed! want ik kan niet meer, en zo verliet ik het roemvolle slagveld, door twee van mijne kameraden geleid te zijn; daarop kreeg ik een hevige pijn in de schouder, en de Ademhaling begon zeer moeilijk te worden op de weg welke wij terug gingen, kwam ons den Luit:van der Schrick van onze kompagnie te gemoet, die /ad/ interem de functie van Luit adjudant bij de generale staf waarnam, en de order kwam brengen dat onze kompagnie, hoe gering dezelve ook bestond maar terug zoude keeren, daar men ons grootendeels voor dood, gekwets, of gevangen genomen achte, tranen van gevoel stonden hem in zijn ogen toen hij onze overwinning vernam, omdat wij den Belg nog zonder verlies dan van de twee dooden, sterk vervolgden, toen hij van dat alles de zekerheid ontwaarde moest hij terug om de omstandigheden der kompagnie bekendt te maken hij nam mij onder de arm en droeg mijn geweer, bij de generaal gekomen zijnde ging mijn hart nog open, toen ik meer dood dan levend het woedende kanonvuur hoorde, en ik tot van der Schrick zeide O! Luitenant ik wenschte dat nog terug kon, en onze brave jongens nog eens zag God weet hoe het hun met de laatste aanval is gegaan toen vroeg de generaal aan hem of ik mede van den 2e kompagnie was. Ja! Zijne Excellentie zeide hij, dit jonge mensch verdient recommandatie; verder bragt hij mij op den weg na de Ambulance van ons bataillon, maar die op dat ogenblik daar niet present was wierdt ik met de Cassion wagen 1 1/2 uur achter het leger gevoerd, op deze weg kwam er een gedeelte van het 6e regime...huzaren aanrennen en kort daarop hoorde men het kanonvuur weder sterker, en zag men in het korte verschiep na de zijde van het dorp Sonhoven een ijselijke vlam opgaan daar ons kanonvuur bezig was, verscheidene Huizen in den Asch te leggen.

Ik kan hiernevens niet voorbij laten gaan, den moed en beleid van den Kapiteijn Singendonk en den Luitenant Kuitenbrouwer van den Batterij af te schetsen. Toen ik met de Luitenant van der Schrick bij de Batterij alwaar mede de generaal Knotzer stond, aangekomen was wilde hij dat ik een ogenblik zoude wagten tot hij de orders over gebragt wegens de toestand onzer kompagnie, Zo hoorde ik met de generaal Knotzer en de gemelde officieren dit korte maar moedige gesprek, toen de Belge op een punt met hun kavallerie wilde doordringen braakte de geheele batterij het vuur op hun in, daarop volgde de tweede Laag, en men bepeurde Eenige verwarring bij hun, toen zag Kuitenbrouwer door zijn verkijker en riep uit tot de kannoniers die al aan het laden bezig ware blikke doosen nog gaf men hun een volle laag van acht stukken waar twee granaten bij ware, toen zag men eene grote verwarring met de paarde en zij deinsde terug, toen was er een algemeen gewuif met de steeken/ der generaals; gelijk de blixsem haakte men het geschut aan, en vloog woeden hun na, terwijl er vier stukken bleven staan, toen riep Knotzer uit, mijn Heer! kunt gij hun nog bereiken? Ja Generaal nog eenige appeltjes/ dit ware dan kogels van zes pond/ O Singendonk zijn zij niet te ver weg, neen riep hij vrolijk uit Zij vallen als de muizen, kom brave kanonniers zeide hij, Een Boogshot op 1200 passen die weder met een goed gevolg geworpen wierdt, en een grote slagting daarstelde, Het was nu in den avond 7 ure geworden, en den avond maakte aan deze zegenvierende en atste dag van den 6e aug een einde. Hoe helder lachte ons nog de ondergaande zon tegen, en

het vuur begon allengs te verminderen,

Bij mijn wegvoeren sloeg ik mijne Ogen nog eens op het slagveld neder waar zo menig braaf jongeling zouden daarvan eenige Eer of Baatzugtigheid van te willen inoogsten. Ontzielt! of in zijn bloed lag, en met verlangen na het einde zijner smarte trachten; Hoe akelig hoorde men in het verschiet de verzameling of appels door trompetten en trommen doen. Maar helaas! zij die welligt nog kortstondig zich mogten verheugen de roemvolle dag bijna ten einde te hebben gestreden, moesten nog bij de laatste hevige ogenblikken slagtoffers voor het vaderland worden. Hoe gij ook met een geschal hun roeping doet, zij kunne nog zulle nimmer wederkeeren. Verberg hun dus onder het zand, en bedekt die ongelukkige met een weinig aarde opdat zij niet als voorwerpen, en der bespotting onzer gehate vijand in handen vallen, O! dat hunne onsterfelijke zielen belooning mogen vinden bij hem die regtvaardig is, en hun tot een betere staat kan doen overgaan; Troost uw, gij overgeblevene betrekkingen van die lievelingen die gij als offers voor het vaderland zag ten strijden snellen, vloeï vrij! tranen van diepbedroefde ouders, die een held voor het vaderland baarde en zag opgroeijen, hun dierbaar prooi rust wel daar waar hun moed, door Gods hulp bekroond wierdt, maar hunne onsterfelijke zielen zijn de weg gegaan die gij hun ook eenmaal volgen zult, em mogen in genade aangenomen zijn/ en met dankgevoel over mijne toestand bezielt in deze treurige gedagte verzonken, arriveerde ik aan de...

Amsterdamsche Ambulance

Des avonds 9 uure kwam ik hier aan, en vond er reeds veele zware en lichtere gekwetsten, mij wierdt een plaats op de steenen vloer met een weinig stroo op den grond aangewezen, en daar konde ik zitten of leggen zoals ik wilde, een Kapiteijn van het 1e Amsterdamsche Bataillon die een kogel in zijn knie geschoten was lag ter linkerzijde naast mij, die mij nog een gunst bewees van op een gedeelte zijner mantel te mogen leggen, hier ondervond ik mede een aller akelige nagt, welke ik op een klein weinig stroo in vreeselijke pijn doorbragt, het kermen, klagen en steunen der overige gekwetsten was mede hartroerend, daarbij merkte ik mede de vrees, dat wij soms nog zoude gevangen genomen kunne worden, des nagts Elf uure kwam er een patrouille van eenige huzaren en Friesche schutters aan deze hut want men kon het beter deze naam dan dat van een huis geven, den officier welke daarbij tegenwoordeg was, verwonderde zig hier een Ambulance te vinden; en schetste ons het gevaar af waarin wij ons bevonden, en verhaalde den Doctor dat zij niet ver vandaar een Belgiese patrouille van 50 a 60 man welke op roof uitgingen op de hielen gevolgd ware, men gevoelt ligtelijk in welken toestand wij ware. Aan de duisternis van deze nagt, hadde wij het ligtelijk te danken dat wij voor onheile bewaard bleven, thans wierdt er een begin gemaakt om de kogels uit de wonden te halen, dat met een akelig gekerm gepaard ging, nadat er reeds twee gevaarlijke gewonde onder zijne handen bezweken ware, begon hij aan mijn nabij gelegene kapiteijn, om de kogel uit zijn knie te halen,

Deze man kermde mede bitter van pijn, en heeft ook een stijf knie gehouden weldra viel het mij te beurt en zeide vriendelijk tot mij; kom aan, houd uw nu ook eens goed, ik moest mij ontkleeden en hij begon mij met een priem de kogel van het schouderblad te ligten toen had ik, reeds het tweede gat bij mijne borst, dit gedaan zijnde maakte hij nog een groter om de kogel die nu nog diep tuschen het vleesch op het been zat, terug te duwen, ik was woedende van pijn, verder wierdt toen de laatste Coup gedaan, en ging er met een spitsen tang vier a vijf Ned= duimen in, daar hij mij toen, met het doorstaan van een allerverschrikkelijke pijn de kogel uit mijn wond trok,

Toen hij mij den bloedbedekte kogel overgaf, zeide hij gij heb uw excellent gehouden Zie daar gij heb hem tot bestrijding eener Edele en regtvaardige zaak ontvangen houdt hem in waarde tot een gedagtenis, en stopte vervolgens de wond met pluksel digt, en dankte god dat ik van mijn lastig stukje lood ontslagen was, nog eenige ongelukkige bleven er onder de behandeling dood, deze akelige nagt die men zo gevaarlijk zag voorbijgaan, wierdt welhaast door een blijde morgen verwisseld, en het daglicht van zondag de 7e augustus brak aan, en men hoorde nog eenige kanonschooten vallen. Ach! had ik nog maar een weinig magt in mijne arm dagt ik bij mij zelve, hoe gaarne zoude ik nog na onze brave keeren. Zij denken zeker dat ik reeds dood ben, bij elk kanonschot dat ik hoorde sprong mijn hart van aandoening en vreugde op, toen het wat ligter wierdt kwamen er Eenige schutters die ziek geworden ware aan de ambulance, en mij verhaalde dat onze kompagnie met roem beladen gisteravond een half uur nadat ik weggevoerd was, terug kwam, en geen dooden nog gekwetsten meer bijgekomen ware, daar de andere van onze kompagnie aan zijn hoofd gekwets was, bij deszelfs terugkeeren had de generaal tot onze kapiteijn gezegt, Ik zeg uw, en alle uwe onderhoorigen brave mannen mijne welkom/ daar hij hun de hand drukte/ want ik had uw alle verloren geacht, en sta verwondert dat u lieden zo weder mag zien, toen ik dit alles hoorde was het mij onmogelijk een gevoelige traan te wederhouden, en eene dankbare blik ten hemel te slaan, voor die heilzame overwinning,

Alzo had ik vier en twintig Uure niet anders als een stuk scheepsbeschuit met water gehad, en wjl ik van harte gezond was, gevoelde ik wel eetlust, en vroeg aan den Doctor of er niets te krijgen was, hij zeide al het eeten is niet goed maar gij kunt een kommetje thee krijgen, ik zeide veel liever zes pekelharingen, na verloop van een uur zoude er dan soep voor ons gekookt worden, maar bleef niet in die afwagting, terwijl er een escorte met Eenige karren kwam en daar ik aale kragten in spande om zoveel mogelijk mede te komen, daar ik mij onder de nog eens van op een kar te zitten kon bedienen, weldra kwam men weder aan het dorp Hechtel terug, bij ons aankomen kwamen er veel mensche uit de kerk die ons alles behalve groete, men verkeerde wel in een vrees dat zij ons de huizen die drie dagen te voren ware in de asch gelegd zoude betaald zetten, maar alles ging goed In het dorp zag men de mensche als boosdoeners wegsluipen, zo ging ik tog eens in een huis in, omte zien of ik wat brood kon krijgen, ik had een Friese schutter bij mij, en naauwelijks kwame wij

binnen, of eene oude vrouw welke in een grote stoel zat te lezen vloog op en wilde weglopen. Ik zeide wel moedertje wees maar niet bang, ik wilde uw vragen of gij ook wat brood, en te drinken voor ons te koop had; Ach! goede ziel, zeide zij op het gebroken Limburgs/ zijde Hollanders! ga maar in die kast en neemt alles mee, wij begeerde het op zulk eene gulle toon niet, zij kwam dan nader bij ons, en sneed ons een stuk roggebrood af en deed er wat boter op toen gaf zij ons wat water en melk, te drinken, toen wilde ik haar betalen maar wilde volstrekt niets van ons hebben en nadat wij ons wat verfrist hadden, gingen wij de deur uit, terwijl onze kar reeds een eind weegs vooruit gereden was, zo bevonden wij ons alleen op weg, er kwamen ons weder vele boeren tegen die volstrekt niets spraken, die geen welke bij mij was wierdt kwaad daarover, en zeide als ons maar twee boeren tegenkomen en zij spreken niet, wil ik tog geluid horen en zal hun voor de kop blazen, toen trok hij zijn sabel uit en die moest ik onder mijn jas verbergen, maar alles liep in vrede af en vervolgde onze weg, thans kwamen wij nog bij de smeulende puinhopen van huizen die door onze attelarie op den vijfde dezer ware in brand geschoten; des namiddags kwamen wij aan de Lommelse Barriere hier bestond een Herberg met uitspanning, en preste op last van den Colonel Luden van het noordhollandse Bataillon, welke door zijn val van het paard den linker arm gebroken had, en met ons terug ging Een niet onaardig karretje met veeren welke uit Eindhoven aldaar uitgespannd was, deze voerman had hier in het Eerst veel op tegen wij hij voor de betaling vreesde maar wij maakte hem wijs dat het land hem hiervoor te goed moest doen en wij hem bij de Burgermeester te Valkenswaard een bewijs zoude geven en hij de bepaalde som te Eijndhoven aan het gemeente bestuur kon ontvangen, wij speelde het klaar, en reeden met ons vier na Valkenswaard, daar wij tegen de avond 6 uren aankwamen Ik vervoegde mij dadelijk bij Eenige alhier zijnde Militaire Doctors om mij te laten verbinden, toen zij mijne wond zagen zeide zij, O! gij zijt zo gelukkig, als gevaarlijk gekwets en het behoefde geen twee Ned=duimen meer na het midden der borst geweest te zijn, of het was met uw gedaan geweest maar nu verder van onze voerman af te komen die zig maar aan mij wilde houden omdat ik hem aangenomen had, vroeg ik hem eerst of hij lezen of schrijven kon, maar zijn antwoord was Neen! toen liet ik een van ons, een soort van acsignatie schrijven, en vroeg aan hem hoeveel geld hij voor die twee uren vervoer van ons hebben wilde 5 gulde was het antwoord, ik zeide tegen de andere van ons, Ach! schrijf dan is die gulde voor hem, het land betaald tog alles, men gevoelt ligt dat hij hiermede te vreden was, en zo gaf ik dien domme ezel dit briefje die vriendelijk en met veel dankbetuiging vertrok, en wij ware van onze lastige knaap ontslagen, verder moest nu hier voor ons gezorgd worden, en reeden nog die avond met Eene kar op.

Eindhoven;

Daar wij om tien uren aankwamen, en daar ik de Eenige gekwetste van ons vier was, zo wierd ik dadelijk onder de geleide van een Grootmajoor der gandermerie na het aldaar voorhanden zijnde Hospitaal gebracht.

het wasreeds laat toen drie doctors bezig ware mijne wond naauwkeurig te bezigtigen, en mij met alle liefde behandelde, ik trok hier mijn verschrikkelijke bebloede hemd uit, het welk ik na ruim 24 uren zo had aangehad, verschoonde mij, en kreeg een nieuw verband, op de zaal welke ik was, lagen nog twee groninger studenten Jagers, alwaar de eene Zeer gevaarlijk van gekwets was, en met de eerste gelegenheid die er bestond, vertrok ik op den 8e aug= des morgen tien uren met zes karren, en 21 gekwetsten na.....

s'Hertogenbosch;

Hetwelk een afstand van 6 uren is, en men de schoone dorpen Boxtel en Vucht passeerde, zo wierdt ons van deszelfs inwoners veel liefde bewezen daar men ons alle verversingen toebragt, weldra kwamen wij des namiddags vijf uren hier aan onder een verschrikkelijke toeloop van menschen....

Daar ik dus tot hiertoe mijne ontmoetingen door de een en andere omstandigheden verhaald heb, zo zal ik die voor een Oogenblik ten zijde stellen, om hiernevens de gewaarwordingen van mijn toestand in mijn ouderlijk huis te verhalen.....

Terwijl het gesprek als of ik gesneuveld was, in Arnhem omging lag ik in gunstiger toestand alhier in het burger Gasthuis of Hospitaal, gelukkig dat ik die zelfde avond in de gelegenheid wierdt gesteld /door wat rede zal ik nader melden/ om mijne omstandigheden op een gunstiger aard aan mijne betrekkingen bekendt te maken. Toen ik in het hospitaal aankwam, herkende mij de chirurgijn majoor van der Velde, daarop liet hij mij dadelijk door een jong doctor bedienen die mij minzaam, vroeg waar ik van daan kwam? Ik zeide, van Arnhem, verder vroeg hij mij, of ik de famielie van van Leeuwen aldaar kende. Ik antwoordde hem van Ja! verder zeide hij mij, ik schrijf heden avond nog daarheen, wil ik wat nieuws aan uw ouderlijk huis van wegens Uwe Aankomst alhier bekendt maken, dit was mij zeer lief, wijl ik door mijne nog zwakke arm niet in staat was te schrijven, hij heeft het trouw volbragt En Dingsdag de 9e aug= wierdt de eerste tijding van mijne verwonding door twee jonge dames de Eene van Den Heere van Leeuwen en de andere van Ds. Donker Curstius bekendt gemaakt Het is ligtelijk te gevoelen welk een indruk zulks maakte en twee dagen daarna spande ik alle kragten van mijn arm in, om zelfs te schrijven en hun mijne omstandigheden bekendt te maken, en Eenige dagen later deed ik zulks na mijne vriend te Zeijst, deze brieven maakte de gevoeligste indruk op hem en wierden door vele kennisse verzogt. Met deelneming gelezen daar men nog bij vele de heftige verzekering hoorde dat ik gesneuveld was, Op 14 aug= had ik het streelende genoeg een bezoek van mijn vader te krijgen, mijn gevoel was, ofschoon ik mij goed wilde houden zeer geschokt, ook bespeurde ik mede maar al te wel, wat hij gevoelde toen vader mij in die staat zag, en na ruim drie weken in het hospitaal te hebben doorgebragt, kreeg ik door aanvraag van de chirurgijn Majoor drie weken verlof en daar ik nog lang niet genezen was, gebood hij mij de stipste voorzigtigheid omtrent mijne

wond de draagband waar ik al die tijd mijn arm in had rusten moest nog in geen 14 dagen afgedaan worden, en gaf mij verder de benodigde pleijsters en compressen mede die ik vooreerst nodig had, en na mijne groeten aan mijne kennisse, en verder aan den achtlingwaardige chirurgijn Majoor van der Velde mijne Dank toegebracht te hebben vertrok ik op den 26e augustus per delige en van s' Bosch na Nijmegen alwaar ik die middags 2 1/2 uur aankwam en aldaar mijne kennisse nog bezogt te hebben vertrok ik die zelfde middag met gelegenheid van een rijtuig na.....

Arnhem;

Ik behoef niet te melden, wat ik gevoelde, mijne geboortegrond en betrekkingen zo nabij te zien, en bij hun ontvangen wierdt Elk die mij maar naauwlijks kende heette mij hartelijk welkom, en na hier Eenige dagen doorgebracht te hebben, kreeg ik van mijn waarde meester uit Zeijst aanzoek om hm met een bezoek te komen vereeren, niets kon mij door een hartelijk aandenken voor hunne vriendschap tegenhouden, en begaf mij op de 31 aug= na het schoone Zeijst. En genoot weder eene edele vriendschap, die nimmer uit mijn geheugen zal gewischt worden, hierbij had ik het genoegen mijne Zuster die aldaar gelogeed was, aan te treffen en alhier vijf dagen doorgebracht te hebben vertrok ik weder na een gevoelig afscheid van hun alle genomen te hebben, op den 5e September na Arnhem terug, ofschoon alstoen mijne wonde op lang niet hersteld ware, verlangde ik tog weder na mijne wapenbroeders te keeren die vele nog niet anders wisten, of eenige aarde had mij te Houthalen overdekt, zeer welgemoed verliet ik dan weder mijne betrekkingen, op den 14e sept= bleef s'nagts te Nijmegen en de volgende morgen per stoomboot op Gorkum en verder na s'Bosch alwaar ik weder de nagt overbleef en de andere dag over st Oedenrode na Helmond vertrok, alwaar het Batte gecantonneerd lag, en tegen schemeravond aankwam, toen ik reeds bij eenige gezien was ontstond er een algemeen gejuich dat ik weder hier was, en een ieder vloog na mij toe en heette mij welkom, daarop ging ik bij mijn kapiteijn een bezoek afleggen, die verbaasd stond mij weder te zien, en na alle mijne doorgestane omstandigheden vroeg, en mij toestond om zolang ik niet geheel hersteld ware geen dienst behoefde te verrigten; Ik filisiteerde hem wegens de ontvangene Willems Order die hij door onze hevige attacce bij Houthalen gekregen had, en antwoorde mij Ja! Proot gij heb er groot deel mede aan, en heb er Uw bloed voor gestort hij verhaalde mij, dat onze kompagnie buiten de andere meerdere roem behaald had, en nog lang over het en en ander met hem gehandelt te hebben, zorgde hij dat ik goed ingekwartierd wierdt, verder wierdt mij nog door mijne vrienden verhaald welk een Lof de generaal Cort Heijligers aan den Prins van Oranje over onze Kompagnie heeft uitgewijd. Welke op de revue voor Hasselt voorviel en had gezegt..... Ziedaar Zijn Hoogheid hebt gij het eerste Geldersche Bataillon dat zich op den verledene zesde augustus zo loffelijk en prijzenswaardig getoond heeft. Onder ander beveel ik Zijn Hoogh= inzonderheid deze tweede Kompagnie aan, daar ik veel aan te danken heb, dat ik mijne stelling op den 6e aug= te houthalen heb mogen behouden daarop steeg den Prins van Zijn

paard, gaf de Kapiteijn de Hand en bedankte hem voor zijn moed en beleid, die hij met zijne onderhebbende manschappen tegen een veel sterkere vijand, had aan den dag gelegd, en hun niet alleen had tegengehouden, maar met een veel geringere magt had teruggeslagen, hierop verzocht hem de Prins nader extra rapport te maken van de manschappen welke zig onderscheiden hadden, thans was het in zijn handen vele daarmede te bekronen en gelukkig te maken, maar hij behartigde de roem zijner brave niet, en /dacht voorzeker/ dan verliest het mijne te veel van zijn waarde;

Wat Helmond betreft, is een aardig volkrijk vlekje, het bestaat veelal in linnen en katoen weef, en verwerijen de schoone Zuidwillemsvaart van den Bosch na Maastricht stroomt hier langs heen, welke veel vertier aanbrengt, dit plaatsje moet volgens verhalen voor vroegere dagen groot geweest zijn, de wallen leggen zeer vlak maar niet onaardig te bewandelen, ook vindt men hier een schoon en sterk oud gotisch kasteel, met eeb breede gracht en aardige tuin en wandelingen omgeven, hetwelk men het Park noemt, alle zaterdagen is hier groenmarkt, wij amuseerde hier, ons veel door bijeenkomsten in het koffijhuis de Stad Schiedam genaamt, en alzo drie weken hier gelegen te hebben, vertrokken wij op den 11e oktober des morgens te 7 1/2 uur van hier na.....

Gemert;

Daar wij ten half elf ure aankwamen, maar daar ons Bataillon te sterk was om hier geheel ingekwartierd te worden, zo wierden er twee kompagnien de Een na Haendel en de Andere na een buerschap de Mortel genaamd ingekwartierd, Dit dorp is niet onaardig, en zeer groot het bestaat mede veelal uit Linnen en katoen weverijen; men vindt hier ook een groot en uiteengelegen oud gebouw dat met grachten en twee poorten omgeven is, voorheen moet dit dorp eene vrij Heerlijkheid geweest zijn en zoude volgens zegge der inwoners, op dit kasteel hun Eigen regsgeding uitgevoerd hebben, men vindt veel sporen van onderaardsche gewelven, die tot gevangenissen gediend hebbe. ook bestaat hier een Semenarium Latinum of Collegie voor jonge geestelijke voor den katholieke godsdienst,....

Ten tijde als wij hier lagen, wierdt het aan onze kompagnie bekendt gemaakt welke personen er van ons Bataillon met de willems order ware begiftigd, om hier niet verder over uit te wijden wil ik dit alleen nog zegge dat de grootste onregtvaardigheid zig op een schandelijke wijze hierbij ten toonstelde en na alhier veertien dagen geweest te zijn, marscheerde wij op den 25e sept= over Erp en het schoone Dorp Veghel na,....

Dinther en Heeswijk;

Deze dag vier uur gemarscheerd te hebben arriveerde wij des namiddags drie ure

alhier, met twee kompagnien wierde wij van de staf die te Dinther bleef, na Heeswijk gedetacheerd, Deze twee Dorpen zijn 1/4 uur van elkander verwijderd, en bevatten weinig bijzonderheden, en na elf dagen hier gekantonneerd te zijn, vertrekken wij op het onverwagst op de 5e november des morgens zeven ure over het Dorp Uden na Mill aldaar Eene nagt kwatiering kregen en den andere morgen marscheerde over het Dorp Wanraay na.....

Boxmeer

Daar tegen de middag directelijk doormarscheerde en ons verder na onze bestemming, over het dorp Sambeek en het gehucht Vortum na het dorpje Groeningen begaven alwaar onze kompagnie met de 1e bleef, en de overige vier kompagnien dadelijk vertrokken na,.....

Vierlings=beek,

Wat het Dorp Groeningen betreft is niets dat merkwaardig is, wij hadde hier met ons tien een vrolijk en goed logies, en aldus 14 dagen hier doorgebracht te hebbe zo vertrok onze kompagnie alleen na Vierlingsbeek en wij wierden door de aldaarleggende 5e komp. vervangen.

Vierlings=beek is tamelijk groot, en aaneengebouwd het legt kort aan de rivier de Maas, waar men vlak hierover Het Limburg vindt en het dorp Bergen aan de overzijde ziet leggen, ook is hier een gereformeerd kerkje en de omstreken zijn er niet onaardig op den 6e november kregen wij als bataillons kommandant den majoor Umbgrove terwijl den Luit-kollonel Lerlofs a la suite vervoerd wierdt, deze nieuwe Batt=komman= was een goed soldaat maar soms een halve duivel, en heeft vele verbeteringen op de administratie als anderzints te weeg gebragt, op den 2e December voor 14 dagen met verlof na Arnhem geweest en den 16e in Groeningen alwaar onze kompagnie weder was gedetacheerd, aangekomen, Den 22e December ontving onze kapiteijn die zo dikwijls zijne gehechtheid aan ons had gegeven, zijn aangevraagde Eervol ontslag, thans vertrok hij, die ons zo dikwijls plegtig beloofd had, zo lang wij in dienst ware ons nimmer zoude verlaten, met de Lauweren be-roondt die wij noodlottig hebbe moeten plukken

Thans was hij in zijne nieuwe ontvangene betrekkingen niet minder gelukkig daar hij als Directeur van de posterij te Almelo en daarna te Groningen benoemd wierdt, Bij zijn vertrek nam hij nog bijzonder afscheid van mij, en zeide terwijl hij zeer aangedaan was, Vaarwel! Proot gij zult nog eens zien dat ik nog aan uw gedagt heb, ik verzeker het uw, maar sloeg weinig gehoor aan zijne Loose belofte.

Op het einde van van het jaar 1831 hebben wij ons bij een vrolijke bijeenkomst wel veramuseerd, zelfs ware er die door het overvloedig gebruik van het schiedamse contraband van de beenen werkte, en sommige op karren wierden thuis gebragt, En weder tot de 7e januarij 1832 in Groeningen ten tweede maal geweest te zijn,

vertrokken wij na Vierlingsbeek terug

Daar de Derde en Vijfde kompagnie te Maashees een Dorp een uur agter Vierlingsbeek gelegen gedetacheerd bleef,

Het was bij gelegenheid eener inspectie dat mij den Majoor Umbgrove riep en mij zeide dat op mijn verzoek aan het ministerie van Oorlog gedaan wegens de nalatigheid van het bekendtmaken mijner bekomene wonden voldoende antwoord op gekomen was, Daarbij viel hij in hooge bewoordingen uit over de slordige en voorslegten behandeling die mij, en mijner mede gewondene aangedaan was, nog lang onderhielt hij zig met mij daarover en beschouwde het afschuwelijke en onregtvaardig de kapot jas waar ik in geblesseerd was, en met bloed bedekt was, kon ik op mijn verzoek ter gedagtenis houden wijl wij destijds nieuwe zwarte jassen kregen,

op den 30e Maart heeft ons batt= op de heide tusschen Overloon en Vierlingsbeek monstering gemaakt, op den 3e april wierdt ik door den Bataillons kommandant tot Korporaal titulair benoemd, om deze tijd het Batt= in grote beweging zijnde wijl men vermoedde dat er vele Belgiese in Venro gekomen ware en vele ontdekkinge deden, daarbij moest de 4e komp= die te Overloon en het kortste bij Venro lag, onderscheidene nagten bivouacceere, daar men vermoedde dat het Canaille eenige stroperijen in 't zin had, op den 12e april overleed den Heer Gerdessen alwaar wij beide in kwartier lagen, en hebben mede de laatste Eer aan Zijn Stoffelijke toegebracht deszelfs Echtgenoot liet hij na, met 8 kinderen waar de jongste naauwelijks vijf Jaren van was, aldus van den 7e Januarij hier gelegen te hebben, vertrokken wij op den 17e april na het Dorp....

Overloon;

En aldaar de 4e Kompagnie aflostten, dit akelige dorp, is zeer uiteen, in eene Heide met Holen en bergen, gelegen en grenst tegen het Belgiese dorp Venro aan, en hadde hier een ongenoeglijk leven en moesten vele wachten en piquetten doen, op den 24e april had ik het genoegen van mijn vader een bezoek te krijgen, welke vier dagen bij mij vertoefde en op den 28e dezer weder vertrok na alvorens op den 27e mede van Vierlingsbeek na het Dorp Beugen gemarscheerd te zijn, de staf van ons Bataillon bevond zig te Boxmeer met de 3e en 4e kompagnies, waat na het Dorp Beugen daar onze komp= met de Eerste gedetacheerd lag, was niet onaardig en men vindt Gelderland hier bijna weder, tien dagen heb ik hier in een goed Logies doorgebracht en toen viel mij als korp= het lot ten deel om na het kleine Dorpje Rijkevoort gedetacheerd te worden, hetwelk Een uur van Beugen lag, op den 18e Meij met de Brigade van vier Bataillons gemanouvreerd en gevuurd, op den rijkevoordse Heide, op den 10e Junij met Pinksteren, voor vier dagen met verlof na Arnhem geweest, en op den 15e dezer vertrokken wij van hier over Erp alwaar wij Eene nagt verbleven en de andere dag op st Oedenrode aldaar weder nagtkwartier hielden, en de volgende dag den 17e Junij des namiddags 4 ure marscheerde wij vier Bataillons sterk zijnde in het kamp bij Oirschot, Bij onze aankomst aldaar was de 2e en 3e Brigade onzer

diviesie reeds een dag te voren aangekomen, en troffen het bijzonder goed, daar onze tenten reeds alle stonden gezet, in de eerste dagen van onze kampement was alles zeer ongewoon. vooreerst des morgens vier ure wierden wij door de Revelje van Hoornen en trommen uit de slaap gewekt en kropen als varkens uit het stroo, een halfuur daarna wierdt er appel geslagen en men moest alsdan in orde zijn en ontvingen daar bij onze jenever, verder om zes ure aantreden om tot acht ure te excerseeren dan om tien uren soep eeten en om den andere dag drie pond brood ontvangen, en als men dan niet aan de beurt was Corvee of werktoeren te doen had men tot namiddag vier ure rust en bragt die tijd van brandende hitte in zijn tent met lusteloos slapen door, des namiddags Drie en een half ure onze ratjetoe die soms dik en dan dun en veel met zand bestoven was, en als wij gegeten hadde sloeg men al spoedig appel om met de geheele Divisie welke uit tien Bataillons schutterij en 2 Bataillons der 14e afdeling bestond te gaan manouvreeren, en moesten alsdan nog eerst over Bergen een groot half uur loopen in een brandende hitte tot wij op onze excersietie plaats aankwamen en waren somtijds des avonds om 7 1/2 uur eerst weder in onze tenten. De Prins van Oranje kwam ons dikwijls met zijne zoonen bezoeken, den 4e Julij hebbe wij met de Divisie een grote militaire promenade gemaakt, en in de namiddag vier ure verschrikkelijk moede en afgemat door de brandende Hitte in het kamp arriveerde Den 13e Julij wierdt aan alle die bij de Tiendaagsche veldtocht ware tegenwoordig geweest, het metalen Eerekruis uitgereikt. Des namiddags 3 1/2 ure was er in groot tenue ongewapend appel, en daarbij wierde door de kompagnie kommandanten de gemelde kruizen met de Linten uitgegeven, een uur daarna was het eene gewapende inspectie voor de prins van Oranje toen on kollonne na de linkervleugel der kampe opgerukt alwaar men des zondags protestansche godsdienst hieldt, daar schaarde zich de geheele Divisie in Carree met de Attelarie het front na de binnezijde

Daarop beklom den Adjudant generaal van den Veldmaarschalk den gemaakte kansel en deed in naam des konings een plegtige aanspraak, dat na gewoonte van een Levendige kreet Leve de Koning wierd beantwoord en de Prins met sommige Schutters eene gemeenzame Zamenspraak hieldt, daarna gedefileerd en de dag liep verder in gepaste vrolijkheid af, op den 20e julij kwam de Prind vroegtijdig ons in het kamp bekendmaken dat wij den 22e hetzelfde zouden verlaten, men kan ligt gevoelen welk genoegens zulks baarde alsoz verlieten wij hetzelfde op die dag des morgens om 3 1/2 ure en ons bataillon zijne route over Beers - Middelbeers Diessen Hilvarenbeek welke zeer schoon is, nam, en ons verder begave na onze bestemming

Goerle en Riel;

Op het eerstgemelde dorp bleef de staf van ons bataillon met drie kompagnien en onze kompagnie vertrok met de 1e kompagnie na Riel, bij onze aankomst moesten wij dadelijk de geweren laadden en kregen hierbij nog een detachement Lanciers om Patrouille en veldontdekking te doen, want wij lagen hier bijna een uur van de provincie Antwerpen en het dorp Poppel grensde vlak hiertegen. de zesde kompagnie

lag te Broekhoven nabij Tilburg gecantonneerd. des nagt bivouaccerde wij gezamenlijk in een boerenschuur. den dienst was zeer druk daar men om den andere dag op wacht waren en alle morgen met het aanbreken van den dag veldontdekking deden. van hier deden wij met ons vier een uitstapje na Tilburg welke een groot uur verwijdert lag, en wil er een kleine beschrijving van doen. "Het is een schoon vlek zeer uiteengebouwd, men vindt er niet onaardige straten en pleinen, waarmee een schoone ronde besnoeide vindt, welke zo dicht en horizontaal gelegd is, dat dezelve wel 1 1/2 ned= roede of 15 Ellen middellijn zig uitstrekt onder dezelve zijn banken in het ronde geplaats, en zeer aangenaam voor de wandelaar is geschikt, om door de takken voor de hitte der zon beschaduwde te worden dit soort van geleide en besnoeide Lindeboomen vindt men in Noord brabant onder andere te Oisterwijk en st. Oedenrode meer, wat Tilburg verder betreft, bestaat veelal uit lakenfabrieken - spin- en verwerijen, en het Hoofdkwartier van de veldmaarschalk bracht er het woelige ook bij, en aan de welvaart der ingezetenen toe, van hier heb ik mij ook voor een dag na het kamp bij Reijen begeven en vele kennis bezogd, en vond de legging vrolijker als te Oirschot en verder 18 dagen in een zeer slegt kwartier doorgebracht te hebben, vertrokken wij op den 7e augustus des morgens vier ure van Riel en vereenigde ons nabij Tilburg en marscheerde verder over Oisterwijk welks dorp zeer aardig is, na het schoone Dorp Boxtel, aldaar nagt kwartier hielden en de daaropvolgende morgen ten drie ure vertrokken en marscheerde langs st. Oedenrode over het dorp Lieshout, ons begevende na.....

Helmond;

Welke die dag een marsch van zeven uren was, en vele door de hitte der zon flauw of afgemat nedervielen, hier kreeg ik een biljet voor zeven man, een groot halfuure buiten de stad, bij een boer en zag mij genoodzaakt wilde ik geen last van de weegluizen op een bed hebben maar weder op stroo te gaan leggen. Helmond heb ik al reeds op bladzijde 45 beschreven en tot den 7e september hier gelegen te hebben wierdt onze compagnie gedetacheerd na het Dorpje....

Stiphout;

Hetwelk 3/4 uurs van Helmond gelegen is, hier hadde wij met ons beide bij een behoeftige maar gulle boer, ons kwartier, de omstreken van dit dorpje zijn zeer boschrijk onder andere vind men hier De Schoone Buitenplaats de Crooij genaamt behorende aan den Heer van der Brugghen daar wij ons dikwijls met wandelen amuseerden. het kasteel is zeer ouderwetsch maar met veele schoone beukenlanen omgeven, men vindt er ook een visrijke vijver en lieve wandelpaden en dreven, en na hier vijf dagen doorgebracht te hebben vertrokken wij op den 13e september na het Dorp,.....

Mierlo;

Een uur van Stiphout gelegen en lagen hier bij de staf met drie kompagnien gekantonneerd, en het was in bijna vier maanden hier het eerste dat ik weder op een behoorlijk bed sliep, en op den 15e dezen kwam er op het onverwagts order van voorwaarts te rukken, onze gemoederen wierden weder opgewekt daar men nu stellig in de gedagte verkeerde dat er iets beslissends met Belgen voorhanden was, en marscheerde den 16e deze s' morgens ten zes uure vrolijk op marsch over de dorpen Geldrop hier kregen wij voor twee dagen fourage aan brood, dat men aann de randsel bond, als wij even voor Eindhoven ware arriveerden daar te gelijk een Batterij veld attelarie van 10 stukken geschut, benevens 12 wagens met geweer patronen geladen mijn hart begon bij het aanzien van dat alles weder op te gaan, de stellige verwachting dat wij dde aanstaane nagt zoude bivouacceren wierdt ten goede verandert daar wij op de plaats onzer bestemming inkwartiering ontvingen, en arriveerde des namiddags ter Een en een half uur in het Dorp,.....

Zeelst;

Alwaar ik een billet voor 12 man ontving, en het bekendt wierdt dat zig de geheele Armeë in beweging bevond, op appel, des avonds kreeg men de order om den volgende morgen voorwaarts te marscheeren.

dan het mislukte en dez /brood campagne/ zo wij het noemde kreeg contra order, daar er des avonds order kwam van terug te trekken en het brood in te leveren en de oude cantonnementen en kwartieren te betrekken en aldus op de 17e september des m,orgens 6 1/2 uure vertrokken wij weder uit Zeelst terug, op den 24 sept. als korporaal bij de 4e kompagnie aangesteldt, en na Lierop alwaar deze kompagnie lag vertrokken, den 27e dezen op de Heide tuschen Lierop en Mierlo voor de generaal major Knotzer revue gemaakt en tot den 11e october hier gelegen te hebben, zo vertrokken wij weder met ons bataillon op Helmond terug,.....

Terwijl het Hoofdkwartier van de generaal Cort Heijligers met dat van Knotzer verwisselde, en het eerste na Veghel vertrok, thans was er bij ons gekantonneerd de Batterij veldattelarie welke te Houthalen bij ons ware geweest, hier hadde wij met ons vier een redelijk goed kwartier, en vonden onze nagtrust op goede beddebb daar ik te Lierop van ontstoken was en alzo 18 dagen hier in Helmond voor de derde keer gelegen te hebben vertrokken wij op den 29e october s'morgens ten 8 uuren na,.....

Aarle Rixtel;

Hier kregen wij met ons vier een redelijk logies, en op den 2e november had ik het genoeg om voor 14 dagen verlof te krijgen en een reisje na den Haag gemaakt, den

15 dezes alhier teruggekomen, met deze tijd was alles mismoedig omtrent het toekomstige lot des vaderlands, op den 2e December wierdt er alhier door de Predikant te Helmond biduur gehouden, om den allerhoogste de zegening onzer wapenen af te smeken in deze onzekere en hagchelijke tijdkring hoorde men bijna dag en nacht het kanon van en tegen de citadel van Anmtwerpen bulderen, en onze brave verdedigers tegen een tienmaal grotere vijand een worstelwedstrijd van drie weken met hardnekkigheid doorstonden, tot dat gebrek aan levensmiddelen hun ten felsten drong, om met de Fransche een Capitulatie te sluiten, Op den 23e December gaf men de Citadel in een gerenueerde en berooide staat over, en die Dappere welke er ruim 28 maanden als een schrik voor Antwerpen hun roem hadde gehandhaafd, wierde ontwapend en als krijgsgevangene na Frankrijks grenzen gevoerd, Op de 15e Januarij 1833, vertrokken wij na het Dorp.....

Erp;

En ik met de 4e kompagnie wierde op uithoeken van bovengemeld dorp te Keldonk en Boerdonk gedetacheerd, om dezer tijd wierdt er van de Armee een tijdelijk 14 daags verlof gegeven, daar ik op den 20e Februarij mede het genoeg had hetzelfde voor 14 dagen te genieten en bij mijne terugkomst was onze kompagnie in Erp ingebilleteerd en ik bij een Israeliet mijn kwartier kreeg, hunne bewegingen met bidden en verdere Ceremonien van hun godsdienst was mij in het eerst zeer vreemd, maar wat het logies betref was zeer zindelijk en goed. Het Dorp bevat weinig bijzonders, de boeren dragen hier over het algemeen groote ronde steeken met een bolletje in het midden

ook is het op sommige plaatsen zeer vuil en smerig, en na alhier drie weken gekantonneerd gelegen te hebbem, vertrokken wij op den 5e Februarij s'morgens 9 uure terug na Aarle Rixtel.

Op den 9e April heeft ons bataillon op de heide tussen Lieshout en Aarle Rixtel voor de generaal Cort Heijligers monstering gehad, dat met zijne hooge tevredenheid volbragt is, en alzo verwisselden wij met de andere kompagnien van ons bataillon en vertrokken op den 16e april na.....

Beek en Donk;

Alhier lag ik bij de Sergt. majoor ingekwartierd om mij de kompagnie administratie te leren daar de Bataillons kommandant plan had mij tot fourier op te leijden, en had een redelijk goed logies. De grond is hier tamelijk vrugtbaar en het Dorp niet onaardig. tot den 2e Meij hebben wij hier doorgebracht; en op dezelfde dag des morgens ter zes uren marscheerde wij na het schoone Dorp

Veghel;

En ontving voor ons zeven het Billet in een redelijk kwartier maar ver van het Dorp verwijderd; op den 3e Meij op transport met vier schutters ter geleiding met geladene geweren van twee Tamboers van mijne kompagnie na Breda vertrokken, welke door /insubordinatie/ aan de militaire krijgsraad wierde overgegeven.

De route van den eerste dag was op Oisterwijk, aldaar nagtkwartier gehouden en den andere morgen vroegtijdig over Tilburg na Breda gemarscheerd, Even voor Tilburg Zijnde kwam ons de Prins van Oranje op het Paard tegemoet, hij vroeg ons waar wij al zo vroeg vandaan kwamen en wat of dat voor menschen ware die wij geleiden. Ik zeide hem kortelijk dat dezelve wegens subordinatie aan de krijgsraad moesten overgegeven worden, en na eenige gemeenzame woorden wisseling wenste hij ons goede reis, en vertrok,.....

Des voormiddags Elf ure kwamen wij te Breda aan, en de gevangenen alsmede zo het een en andere bezorgt te hebben, ontving ik mijn billet op de Haagdijk bij de Antwerpsen poort, en hoe moede ik ook was nadat men die dag reeds zes ure gemarscheerd had zo besteden ik de namiddag om de vesting zo veel mogelijk op te nemen,

Breda teld omstreeks 14000 inwoners, men vindt er niet onaardige lange en breede straaten de Markt is groot en fraaij, op de wallen en buitenwerken telde men volgens gezegde, bijna drie hondert stukken geschut van onderscheidene Caliber. nog vindt men hier een zeer schoone wandelplaats welke men de Valkenburg noemt, mits gaders de militaire broodbakkerij en de akademie der Genie en attelarie, dat thans voor het grootste deel als kazerne voor de bezetting in gebruik was, en destijds op 4800 man van onderscheidene wapenen bedroeg,

Op den 5e Meij des morgens vier ure nam ik met mijne overige manschappen de terugreis aan, en hielden te Oosterwijk nagtkwartier alwaar ik bij de daar gekantonneerd leggende Noord=Hollandse Jagers van Rookmaker benefens de plattelandse Utrechse Schutterij vele kennisse aantrof en een genoeglijke avond mede doorbragt, en nog de omstreken benefens het schoone Bosch de Hondsborg bezogt te hebben vertrokken wij den volgende dag, den 6e Meij over het schoone Dorp Boxtel, en Scheijndel, na Veghel terug.

Wat het Dorp Veghel betreft, is mede het schoonste en welvarendste van geheel Noord Brabant, Hetzelve legt aan de Zuid Willems Vaart en heeft een beknopte haven, de huizen zijn veel aaneengebouwd, en formeeren fraaije straaten Ook is hier een Protestansche gemeente en kerk, en de Omstreken zijn er zeer bevallig men vindt hier veele fatsoenlijke koffijhuizen of Herbergen benefens aan het sluiswachters Huis N= 4 hadde wij een genoeglijke bijeenkomst, en alzo tot de 4e Junij met veel plaizier hier ddorgebragt te hebben vertrokken wij des morgens twee ure van hier over st. Oedenrode en het Dorp Best na het.....

Kamp bij Oirschot; 1833

Daar wij des morgens ten tien ure aankwamen en onze soep reeds klaar vonden, het kamp met alle zijne fatiges en het ruime leven raakte wij al spoedig gewoon, met 10 Bataillons schutterij en twee Batt. der 14e afdeeling ware wij er weder bijeen, op den 10e Junij maakte wij de eerste inspectie voor de Prins van Oranje en op den 16e dezer gingen volgens besluit van zijn Majesteit de vrijwillige schutters benefens het Derde gedeelte der gedesigneerde met onbepaald verlof; op den 1e Julij begonnen de manoeuvres met vuren door het bestormen eener Defile of Engte, alwaar de batterij bij tegenwoordig was, en na 32 dagen hier in het kamp doorgebracht te hebben, vertrokken wij op den 6e Julij des morgens om vijf ure over de Dorpen Kastren, Hooge Loon na.....

Bladel;

Alwaar twee kompagnien bij de staf gecantonneerd lagen, en de 1e en 2e kompagnien na Reusel en de 5e en 6e na Eersel en Hapert kantonneerde welke dorpen zeer kort op de grenzen leggen en de acht Zaligheden genoemd worden, waar zig nu deze naam van ontleend kan ik met zekerheid niets van zegge,/maar zo men wil/ noemt men dit op een spotachtige toon vooreerst omdat de grondgesteldheid zeer schraal en veelal heide is, ten tweede omdat deze acht dorpen kort bij elkander leggen, en soms door twee a drie geestelijke bediend worden, want veele gemeenten of dorpen zijn te klein en behoeftig om ieder van hun het bestaan te verschaffen ofschoon Bladel waar men ook een protestansche kerk en gemeente vindt, niet onaardig is, onder andere Reusel en Eersel zijn tamelijk goede dorpen, den dienst was hier zeer druk, zodat wij tevreden waren als men twee nagten per week op stroo van wachter of andere diensten bevrijd gerust slapen konde, en het dikwijls gebeurde als wij des morgens zeven uren van de wacht kwamen die zelfde soms weder optrokken en doorgaans des nagts veele patrouilles door de Heide en Arendonk grensende moesten doen. des morgens bij het aanbraken van de dageraag kwamen de veldontdekkings van ons, en die des Belge aan de Baak op gezette scheidingspaal bij elkander, de wederzijdsche wachten hadde bij dag elkander in het gezigt, hunne patrouilles waren doorgaans Schasseurs of Lanciers, en de onze van het 6e regiment Huzaren met een sterk detachement schutters,.....

Op den 18e Julij des morgens te drie ure, begaven wij ons in groot tenue op marsch na de achsche Heide om voor Zijne Majesteit de Koning wapenschouwing te maken, en om 9 1/2 uur aankwamen. wij waren met 18 Bataillons schutters en militie benefens vier regimenten Kavallerie en negen Battereijen rijdende, en veldattelarie bij elkander, daarbij begunstigende Het schoone weder die dag, en was een bijzonder verrukkend en ontzagverwekkend gezigt. Zulks een schoone Drom bij elkander te zien, ook waren er een menigte van aanschouwers in rijtuigen en te voet bij, ten twaalf ure begon zijne majesteit de revue en was zeer minzaam en tevreden, en overall vond hij steeds de grootste blijken van ware genegenheid het Hurrah! en Leve

de Koning liet zig alom horen, en na de schouwing defileerde men voor hoogsdezelve henen, en zijne ruime tevredenheid aan ons uitzwaaide, des namiddags te Drie uure marscheerde wij weder na ons kantonnement terug, en kwamen er des avonds om tien uure aan.

Des andere daags op de 19e Julij des morgens 8 uure vertrokken wij met de Derde kompagnie na,.....

Reusel;

Alwaar onze dienst mede zeer druk was des morgens van wacht en des avonds op Piquet, en dat ging zo lang wij er lagen gekantonneerd, op den 25e Julij met het aanbreken van de dag maakte wij na gewoonte de veldontdekking zo vonden wij bij de scheidings-paal op ons grondgebied een stuk wit papier op den weg leggen men opende het en vonden er de volgende woorden met inkt op geschreven /Vivat/Leopold Les Deuxieme Prince de Belge/ geboren den 24e Julij 1833 op het kasteel te/ Laeken/

Op den 29e dezer had ik het genoeg om voor drie weken met verlof na Arnhem te kunnen gaan, alwaar destijds de verschrikkelijke cholera woedde, en vele ingezetenen het slagtoffer daarvan wierden,

op den 12e augustus voor vier dagen mijne vrienden te Zeijst bezogt, op den 13e dezer kwam de Prinses van Oranje met Hoogsdezelfer jongste prins en dogter Zeijst bezoeken door geleiding Eenige staatsdames en na het Broeder en Zusterhuis en instituut bezogt te hebbe ging de optogt na de kerk, daar een schoon te Deum ter harer Eere gezongen wierdt, dat de Prinses zeer gevoelig deed worden, ook hier bij betoonde zij ook hare goedgenegenheid, en bragt, de gemeente door aankopen van het een en ander grote voordelen aan, en toen zij in haar Calais wegreed hieven de Broeder op de Koepel van het Broederhuis een lieflijk muziek aan, den 16e dezer vertrok ik weder na Arnhem terug en den 18e des morgens 7 uure vertrok ik van hier en met de deligence tot de Graaf om mij verder na mijn kantonnement te begeven daar ons Bataillon den 30 Julij teruggekeerd was, na het schoone Dorp.....

Veghel;

Daar ik des namiddags ten vier uure aankwam en een goed kwartier ontving. Konings verjaardag op den 24e Augustus hebbe wij door de tegenwoordigheid van de Generaal Knotzer vergenoegd en vrolijk doorgebracht, daar het kader van ond. officieren en Korporaals grote illumunatie, en het groen maken aan het Sluishuis No. 4 deed,

Met deze tijd moest ik door de absentie van de fourier onzer kompagnie de dienst verrigten, Den 4e November op attest door ziekte na Arnhem met verlof gegaan, en den 18e dezer alhier teruggekeerd, op den 13e December kwam ik als korporaal op

wacht en naauwlijks had ik de Eerste post opgebracht, of moest dadelijk afgelost worden, daar mij de Bataillons Zelve kwam felisiteeren dat ik den rang van Sergeant had verkregen, en den 17e Dezer deed ik mijne eerste wacht in gemelde rang ter dezer tijd wierdt er weder een algemeen verlof van 3 weken aan het kader van ond. officieren en Korporaals gegeven daar de schutters maar 14 dagen ontvingen, alwaar ik op den 12e Januarij weder gebruik van maakte en den 2e Februarij in mijn kantonnement rejougnearde.

En van de 9e augustus 1833 tot den 11e Februarij 1834 in Veghel ten tweede male gekantonneerd gelegen te hebben vertrokken wij des morgens om 9 uuren na alvorens door de Generaal Knotzer geinspecteerde te zijn na het Dorp

Erp;

Daar de Staf van het Bataillon met twee Kompagnies bleef en dadelijk Drie Kompagnien doortrokken, Een uur verder na het Dorp.....

Boekel;

En de Eerste Kompagnie na Haendel kantonneerde te Boekel had ik met mijn collega een goed kwartier, en wat het kantonnement betrof was regt genoeglijk.

Op den 27e april maakte wij voor de Brigade generaal Knotzer en 8 dagen daarna voor de Divisie generaal Cort Heijligers monsterring, op den 7e Meij had ik wederom het genoegen voor 14 dagen met verlof te mogen gaan, en bij die gelegenheid Amsterdam en S'Graveland bezogt, den 20e Dezer te Erp teruggekeerd, op den 9e Junij verliet de Majoor Umbgrove ons Bataillon nadat hij hetzelfde bijna 2 1/2 jaar met Eer gekommanderd had, en wierdt door de Kapiteijn de Boulengier als kommandant vervangen die van den 9e afdeeling bij ons kwam, bij deszelfs afscheid was hij zeer aangedaan en terwijl het Bataillon onder de wapens stond deed hij nog een gevoelige aanspraak zo dat hem de tranen langs zijne wangen rolde en op het laatste niet meer kon spreken steeg hij te paard en riep nogmaals tot ons uit /Zo lang ik leven mogen zal ik nimmer vergeten die trouw en goede wil die gij alle aan mij betoond heb; dus brave wapenbroeders vergeet mij ook niet.

Verder vertrok hij na het 2e Bataillon der 18e afdeling waarvan hij, bij ons gedetacheerd was, Het Corps officieren heeft hem naderhand met een goude snuifdoos vereerd,

En bijna 3 weken hier gekantonneerd gelegen te hebbe marscheerde wij op de 15e Junij des nagts Een Uure na het.....

Kamp bij Oirschot 1834;

Daar wij voormiddags 11 1/2 uure aankwamen toen wij thans voor de derde reis kampeerde en in onze tenten kwamen was het gelijk, of wij het reeds gewoon ware, maar eens daags des morgens van zes tot acht uure behoefde men te excerseeren en bij de grote manoeuvres insgelijks.

Op den 12e Julij had ik het genoegen van mijn Broeder een bezoek te krijgen die tot den 17e dezer bij mij verbleef, op vrijdag den 18e tegen den avond 6 1/2 uur kwam een verschrikkelijke donderbui met een woedende orkaan vergezeld op, bij menschen leeftijd was er nog zulk een onweder bekend, vooreerst tussen de vijf a zeshondert linne tenten vielen er in, wierden van den grond gerukt of van Een gescheurd, er viel een zware plasregen, zo dat alles bijna onder water stond, geweren, randsels, en schaco's. Ja! alles waaide of dreef weg, en men haalde hetzelfde daarna onder het zand, en water op, veele Houten Cantines storten er mede in, het scheen een volkomene verwoesting te worden. Nadat dit weder 3/4 uurs aangehouden had begonnen wij doornat onze tenten weder op te zetten en ware de aanbreekende nagt genoodzaakt om ons in die toestand maar zo in onze natte kleederen op het natte stroo en dekens neder te leggen, gelukkig zijn daarvan weinige ziekten van ontstaan, alhoewel er de volgende morgen zeer vele zo bleek als bestorvene uitzagen.

Op den 20e Julij des nagts 1 1/2 uur verlieten wij met blijdschap de zo gehate kamp en marscheerde over Ooster- Middel- en Westerbeers na,.....

Hooge Mierde;

En de staf met de 6e kompagnie te Hooge Loon gevestigd wierdt de andere kompagnien hadde Hapert, Bladel, Reusel en Lage Mierde bezet, Op den 29e Julij wierdt ons het Heilzame en genoeglijke Besluit van Zijne Majesteit van den 25e Julij wegens het onbepaalde Verlof bekendt gemaakt, welks berigt alles in vreugde deed opgaan, en het Lang gewenste ogenblik eens Eenmaal zoude daar zijn, om tot zijn vorige stand en betrekking terug te keeren, overal zag men op het gelaat genoegen en vreugde uitblinken, en vrolijke parteyen en gezelschappen vermaakte zich onderling; Op den 9e Augustus maakte wij als het verledene Jaar op de Aagsche Heide in groot tenue Voor Zijne Majesteit onze geeerbiedigde Koning, een wapenschouwing Het was weder een uitmuntend schoon gezigt zulk een massa van volk onder de wapens te zien, die de volste blijken van Liefde tot zijn vorst, en Edele trouw en geestdrift aan zijn persoon te kenne gaf.

Terwijl de Koning de revue met deszelfs Zoonen en Kleinzonen benefens met een ontzettingende staf vergezeld begon, pakte zich een zwaar onweder te zamen, en barste weldra met verschrikkelijke Blixem stralen en Donderslagen los, maar hoe de Elementen der natuur ook woedde, wierdt de revue niet vertraagd en stonde bij het langs de gelederen rijde der Koninklijke stoet, met het geweer gepresenteerd, daarbij ontstond bij al dat weder een Hartelijke en roerende kreet van Leve de Koning

daarbij verhief zich het schoone muziek door een gevoelig lied aan den Beste vorst toegewijd, het was een bijzonder en aangenaam contrast bij het knetteren van Donderslagen Zulk een gevoelige kreet en melodij te ontwaren, men bespeurde altewel hoe zijn Majesteit bewogen was, over alle die blijken welke men hem bewees, en nadat Zijn Majesteit de revue volbragt had, begon de defilatie met Divisien op geheele distantien in kolonne, verder bij het vertrek des Konings liepen er Eenige Schutters na hem toe, groeten hem nogmaals Hartelijk, hieven een gejuich aan, en riepen /oude vader Willem/ houdt uw maar goed/ Zijn Majesteit kon hierbij niet meer spreken, daar hem de traanen ontglipte maar salueerde met zijn hand die Brave toen, en na Hoogsdeszelfs vertrek, marscheerde wij des namiddags 2 1/2 uur na ons kantonnement terug, en kwamen savonds om 8 uure te Bladel aan, en aldaar nagtkwartier ontvingen, en de volgende dag na Hooge Mierde teruggingen, daarop wierdt ons eenige dagen later in naam des Konings de navolgende order bekendt gemaakt.....

Dag= Order voor het Leger te Velde

De aangename taak is mij wederom opgedragen om bij het Leger de Tolk te wezen van de bijzondere tevredenheid des Konings. over de goede houding en den uitmuntende staat der onderscheidenen wapens en het welgevallen waarmede Hoogsdezelve de ondubbelzinnigste bewijzen heeft ontvangen van den Beste geest die alle Bezielt.

Is reeds in het afgelopen jaar aan een getal manschappen waaronder de vrijwilligers in de Eerste plaats begrepen ware, de gelegenheid geschonken tot het weder hervatten hunner vorige bedrijven en betrekkingen Thans heeft het Zijne Majesteit behaagd de Schuttereijen door het verleen van Onbepaalde Verloven hiertoe in staat te stellen.

Daarom wenschte den Koning nog eens in uw midden te zijn, die gezamenlijk zo veele blijken van prijzenswaardige volharding heb gegeven ten einde aan de Schuttereijen met Zijne dank tevens het vertrouwen te betuigen, dat dezelfde Eerbied voor Orde en Wet hetzelfde streven tot bevordering van het welzijn der vaderlans dezelfde gehegtheid aan Zijn doorluchtige Persoon hem overal zullen kenmerken en aan de overige wapenen de verwagting mede te deelen dat Zijne Hooge denkbeelden van hunne onvermoeide ijver volkomen geregtvaardigd blijve zullen.

Aan uw alle eindelijk die deel uitmaken van het Leger te Velde geeft den Koning de innige overtuiging te kennen, dat, zo nieuwe gevaren Nederland bedreigen, de Edele geestdrift seeds door uw aan den dag gelegd ook uw, dan zal henen snellen waar de stem van uwe vorst en s'lands belangen uw roepen, om onder de goddelijke zegen met onwrikbare moed de verworven roem te handhaven.....

Uit het Hoofdkwart= Tilburg

Prins Willem van Oranje

En eenige dagen daarna wierdt de onderstaande Order aan ons Bataillon bekendt gemaakt.....

Ingevolge de bevelen van de Koning zullen de Schuttereijen en dus aale de Bataillons dezer reserve Divisie weldra na hunne respective Provincien terugkeeren, en aan ieder een ruime mate door het onbepaalde verlof gelegenheid worden verschaft zig aan zijne burgerlijke bedrijf over te geven....

Op de Roepstem des Konings heb gij nu bijna 4 Jaren geleden de wapenen opgevat tot verdediging van Koning en Vaderland,

Kortstondig onder de wapenen, zijt gij nog maar weinig geoeffend al dadelijk tot ondersteuning van het mobiele Leger opgerukt, en weldra ten gevolgen van de bevelen van zijne Koninklijke Hoogheid den Prins veldmaarschalk in het gezigt des vijands gekomen heb gij dezelve uit Hechtel verslagen, en des anderdaags wederom Helchteren aangegrepen en voor uw uitgedreven tot boven Houthalen, alwaar gij in een onafgebroken en zeer hevig gevecht van over de 12 uren het meer dan dubbelen sterker Leger van de Maas heb bestreden, op het slagveld in het gezigt van de vijand heb gij gebivouacceerd, en gedurende deze kortstondige veldtogt uw heb blijve onderscheiden in alle uwe moeilijke en vermoeijende dienst betrekkingen door moed, goede wil, order, en een der vijandelijk verschonend gedrag, geen plunderingen hebbe uwe marschen zelfs uwe bivouacceeringen hoezeer op dezelve geene geregelde uitdeling van vivres plaats vond, /vergezeld/ op oud Neerlands grondgebied teruggekeerd heb gij een voorbeeldig goed gedrag in uwe kantonementen een goede verstandhouding met de ingezetenen, benevens eene rustige omgang zonder verregaande ongeregeldheden te plegen blijve behouden, en Eindelijk in de kampementen heb gij bij eene broederlijke eensgezindheid onder en met alle Corpsen van zo veele onderscheidene steden en provincien, uwe bedrevenheid in de behandeling uwer wapenen uwe algemeene stilte en order bij eene naauwkeurige bedaarde uitvoering van alle manouvres en militaire bewegingen doen opmerken.

Herhaalde malen is uw de volkomene goedkeuring van de Prins veldmaarschal kennelijk gemaakt, welke hooge goedkeuring door Zijne Majesteit onze geerbiedigde zo merkwaardig is bevestigd door de Order van (e Aug. J.L. No. 98.

Dat dus deze Herinnering, en die van uwe pligten mannelijkwaardig en wel vervuld te hebbe /waardoor ik mij gelukkig acht, uw alle mede de verzekering te kunne geven/ uw vergezellen.

Dat aan alle die bij deze Divisie eenige rang bekleeden mijne dank ontvangen, voor hunne bestendige hulp en goede ijverige medewerking tot Handhaving van Orde en

Eensgezindheid.

Blijft die goede geest behouden, Deeld die aan uwe medeburgers mede, en wanneer de verdediging van onze vaderlandsche grond het andermaal mogten vorderen, dat gij alle dan weder het vertrouwen van Zijne Majesteit regtvaardige met die Zelfde geestdrift de wapenen aangrijpt en als een Eenig Man in het veld van Eer verschijnt ter verdediging van Regten voor Koning en Vaderland.....

Hoofdkwartier Eindhoven 11 Aug= 1834

Den Luit=Generaal Cort Heijligers.....